

Народна банка на Република Северна Македонија

ДИРЕКЦИЈА ЗА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба

септември 2022 година

Најнови макроекономски показатели

Преглед на тековната состојба – влијанија врз монетарната политика

Прегледот на тековната состојба има за цел да даде осврт на најновите макроекономски податоци (јуни – август 2022 година) и споредба со последните макроекономски проекции (април 2022 година). Со тоа ќе се утврди колку соодветствува тековната состојба во економијата со очекуваните движења на варијаблите во последниот циклус проекции. Прегледот е фокусиран на промените на екстерните претпоставки и остварувањата кај домашните варијабли и на тоа како се одразуваат овие промени врз амбиентот за водење на монетарната политика.

Очекувањата за растот на глобалната економија во 2022 и особено во 2023 година се понеповолни во однос на априлските оценки, како одраз на продолжениот воен конфликт во Украина и енергетската криза, којашто е особено нагласена во еврозоната. **Оттука, ризиците околу проекциите за глобалниот раст се надолни** и главно се поврзани со ризикот за целосен прекин на испораките на гас кон Европа и на испораките на нафта и нафтени деривати за земјите коишто ќе воведат ограничување на цената за руската нафта, но и со ризиците од подолготрајното опстојување на високите нивоа на инфлација, посиленото затегнување на глобалните финансиски услови, појавата на нови бранови на ковид-19, евентуално послабиот раст на Кина и посилените геополитички фрагментации со одраз врз глобалната трговија и соработка. Во однос на **еврозоната**, како наш главен трговски партнер, економската активност во вториот квартал оствари годишен раст од 4,1% (5,4% во првиот квартал). Според септемвриските проекции на ЕЦБ, растот на БДП во еврозоната е ревидиран нагоре и се очекува дека ќе изнесува 3,1% во 2022 година, при надолни ревизии за следниот период (во 2023 година се очекува забавување при што би се свел на 0,9% и раст од 1,9% во 2024 година)¹. Поволните поместувања на пазарот на труд продолжија, така што стапката на невработеност во јули се намали на историски најниското ниво од 6,6%². Инфлацијата во еврозоната и понатаму се зголемува и во август достигна 9,1% на годишна основа, во услови на посилен раст на цените на храната и на базичната инфлација. Во вакви околности, ЕЦБ направи нагорна ревизија на проекцијата на инфлацијата за еврозоната, којашто во 2022 година би изнесувала 8,1% и потоа би забавила сведувајќи се на 5,5% и 2,3% во 2023 и 2024 година, соодветно³. Најновите оценки за **странската каматна стапка ЕУРИБОР** со едномесечна рочност се ревидирани нагоре, особено за 2023 година, согласно со пазарните очекувања за позатегнатата монетарна политика од страна на ЕЦБ во идниот период. Имено, на состанокот во септември, ЕЦБ донесе одлука за зголемување на основните каматни стапки за 0,75 п.п., со најава за нивно натамошно зголемување.

Гледано преку одделните квантитативни показатели за надворешното окружување значајни за македонската економија, оцените за 2022 и 2023 година за странската ефективна побарувачка се ревидирани надолу во однос на априлските проекции, додека кај странската ефективна инфлација се ревидирани во нагорна насока. Од аспект на **девизниот курс евро / САД-долар**, се очекува значително поголема апрецијација на САД-доларот во 2022 година и помала депрецијација во 2023 година во споредба со априлските оценки. **Најновите проекции за цените на примарните производи на светските берзи, изразени во евра, се ревидирани главно надолу за 2022 година во однос на април, додека за 2023 година ревизиите се во различни насоки, но и натаму се очекува пад на цените.** Движењата и оцените за цените на примарните производи сè уште се исклучително променливи и под силно влијание на случувањата поврзани

¹ Во јунските проекции, проектираниот раст на БДП изнесуваше 2,8% во 2022 година и 2,1% во 2023 и во 2024 година, соодветно.

² Се однесува на периодот од април 1998 година, од кога се објавуваат месечните податоци за стапката на невработеност во еврозоната.

³ Според јунските проекции, беа проектирани стапки на инфлација од 6,8%, 3,5% и 2,1% во 2022, 2023 и 2024 година, соодветно.

со руско-украинскиот воен конфликт, што создава голема неизвесност околу нивната идна динамика и ефектите врз глобалната и домашната економија, пред сè на краток рок.

Најновите показатели од домашната економија упатуваат на макроекономска слика којашто главно е во согласност со априлските проекции, но во одделни сегменти видливи се отстапувања, пред сè под влијание на промените во надворешното окружување. Согласно со објавените проценети податоци од ДЗС, во вториот квартал од 2022 година БДП оствари реален раст од 2,8% на годишна основа (2,4% во претходниот квартал), што претставува натамошен раст на домашната економија, во согласност со проекцијата за овој квартал при априлскиот циклус. Анализирани по компоненти, растот во целост се должи на домашната побарувачка, под влијание на високиот раст на бруто-инвестициите, поврзан со силниот раст на увозот и создавањето залихи на сировини и енергенти поради војната во Украина и влошувањето на веќе нарушените глобални синџири на снабдување и пазарот на енергија. Позитивен придонес бележи и личната потрошувачка, додека јавната потрошувачка бележи реален пад. Од друга страна, нето извозната компонента има висок негативен придонес, при поголем раст на увозот во однос на растот на извозот. Високофреквентните податоци за третиот квартал од 2022 година со кои се располага се делумни и се недоволни за согледување на состојбите во целина. Засега, податоците за јули покажуваат значително забавување на реалниот годишен раст на прометот во вкупната трговија, додека индустриското производство бележи пад на годишна основа, по растот во претходниот квартал. Ризиците за растот и натаму се надолни, во услови кога војната во Украина, подолготрајното опстојување на високите нивоа на инфлација и продолжената пандемија предизвикуваат голема променливост и непредвидливост на надворешните економски и финансиски услови. **Во однос на промените кај потрошувачките цени, годишната стапка на инфлација во периодот јануари – август 2022 година изнесува 11,6% и е повисока во однос на последните проекции.** Инфлацијата и натаму произлегува од фактори на страната на понудата, односно на порастот на увозните цени на храната и енергијата, вклучително и на домашната цена на електрична и топлинска енергија, коишто се под влијание на случувањата на глобалниот пазар на енергија. Нивниот подолготраен и посилен раст создава преносни ефекти и врз цените на останатите производи и услуги. Ревизиите во однос на очекуваните движења кај надворешните влезни претпоставки за проекцијата на инфлацијата се во различни насоки, односно направена е нагорна ревизија на странската ефективна инфлација и на растот на цените на нафтата, додека надолна ревизија е направена кај растот на дел од цените на храната. Сепак, во услови на значителни осцилации во движењето на светските цени на примарните производи, предизвикани главно од војната во Украина и санкциите кон Русија, нивното движење е променливо и тешко предвидливо, со што неизвесноста во однос на идните движења на цените е исклучително нагласена.

Заклучно со август 2022 година, девизните резерви се на соодветно ниво и се во сигурната зона. Во однос на последните расположливи податоци од надворешниот сектор, трговскиот дефицит заклучно со јули 2022 година засега е во рамките на очекувањата за третиот квартал, според априлската проекција. Податоците за менувачкото работење, заклучно со август 2022 година, укажуваат на можност за остварување повисоки нето-приливи од приватните трансфери од очекуваните за третиот квартал од 2022 година. Остварувањата кај билансот на плаќања за вториот квартал од 2022 година упатуваат на малку повисок дефицит во тековната сметка во однос на априлската проекција, при истовремено пониски остварени нето финансиски приливи од очекуваните.

Во однос на **движењата во монетарниот сектор**, вкупните **депозити** во јули се зголемија за 0,9% на месечна основа. Зголемувањето е одраз на порастот на депозитите и на претпријатијата и на домаќинствата. Од валутен аспект, зголемување се забележува кај девизните депозити, при стабилно ниво на депозитите во домашна валута (со вклучени депозитни пари). На годишна основа, вкупните депозити во јули 2022 година се повисоки за 2,0%, при проектиран годишен раст за третиот квартал од 4,7%. **Вкупните кредити** на

приватниот сектор во јули забележаа месечен раст од 0,5%. Кредитите на домаќинствата и на претпријатијата имаат подеднаков придонес кон месечната промена. Според валутната структура, раст бележат кредитите во странска валута, при умерен пад на кредитите во домашна валута. На годишна основа, растот на вкупните кредити во јули изнесува 9,7%, при проектиран раст за третиот квартал од 2022 година од 8,8%, според априлската проекција.

Во Буџетот на Република Северна Македонија во периодот јануари – јули 2022 година е остварен дефицит од 10.173 милиони денари. Буџетскиот дефицит во најголем дел е финансиран преку користење на депозитите на државата кај Народната банка, а во помал дел и преку задолжување на државата на домашниот пазар. Остварениот буџетски дефицит за јануари – јули 2022 година претставува 23,8% од дефицитот предвиден со ребалансот на Буџетот за 2022 година.

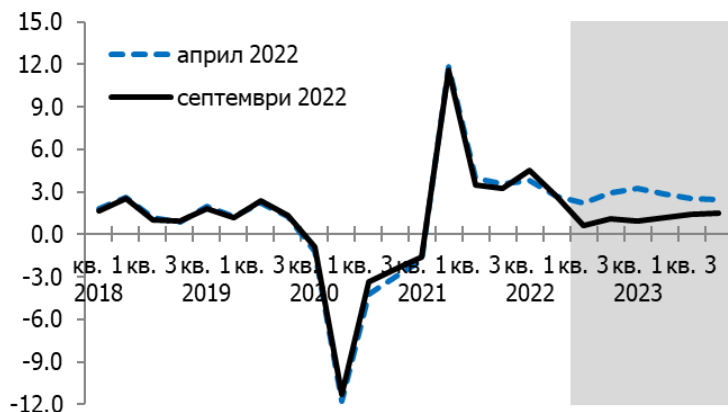
Последните макроекономски показатели упатуваат на остварување на ризиците во одредени сегменти од економијата, што создава понеповолен макроекономски амбиент за спроведување на монетарната политика. Домашните цени бележат раст над проектираниот и во периодот јануари – август 2022 година. Увозните цени на енергијата и храната и натаму растат посилено од очекувањата и во најголем дел придонесуваат за домашната инфлација, а дополнително и ги подгреваат инфлациските очекувања. Иако во изминатите неколку месеци кај цените на храната се забележуваат поизразени надолни приспособувања на светските берзи, а надолни се и ревизиите на очекувањата за раст кај дел од овие цени, сепак неизвесноста од идната динамика на цените на примарните производи на берзите е нагласена поради воените случувања во Украина. Во однос на економскиот раст, остварувањата во вториот квартал од 2022 година се во согласност со проектираните. Распожливите високофреквентни податоци за домашната економска активност во третиот квартал се ограничени, но поради постојаните надолни ревизии на странската побарувачка поради ефектите од воениот конфликт во Украина и сè поголемата енергетска криза, се зголемуваат надолните ризици за растот. Девизните резерви и натаму се на соодветното ниво и во сигурната зона, при поволни движења на девизниот пазар во третиот квартал и значителен прилив на девизи на менувачкиот пазар. Во монетарниот сектор, кредитната активност и натаму е солидна и над проекциите, додека динамиката на раст на вкупните депозити е поумерена во споредба со очекувањата.

Раст на домашната економска активност во првата половина на 2022 година

По растот од 2,4% во првиот квартал, БДП во вториот квартал од 2022 година оствари реален раст од 2,8% на годишна основа, во согласност со проектираниот раст за овој квартал при априлскиот циклус проекции. Со тоа, економскиот раст во првата половина на 2022 година изнесува 2,6%. Гледано од расходната страна на БДП, растот во првата половина на годината во целост се должи на позитивниот придонес на домашната побарувачка, во најголем дел како одраз на создавањето залихи на сировини и енергенти, но и на производи за лична потрошувачка, во услови на неповолни влијанија од војната во Украина врз снабдувањето и цените. Следствено, нето-извозот имаше висок негативен придонес во услови на поголем раст на увозот во однос на растот на извозот. Гледано од производната страна на БДП, растот во првата половина на годината во најголема мера се должи на позитивните остварувања кај групата дејности „трговија, транспорт и угостителство“, коишто беа едни од најпогодените од кризата предизвикана од ковид-19 и од мерките за заштита на јавното здравје. Дополнителен позитивен придонес има индустријата, којашто по падот во претходните две години, во првата

половина од оваа година бележи скромен раст, како и дејноста поврзана со информации и комуникации којашто има солиден раст. Од друга страна, состојбите во градежништвото сè уште се неповолни, така што и во првата половина на оваа година се забележува пад на активноста. Закрепнувањето на домашната економија засега е во согласност со очекувањата, при што сè уште го нема достигнато преткризното ниво на БДП.

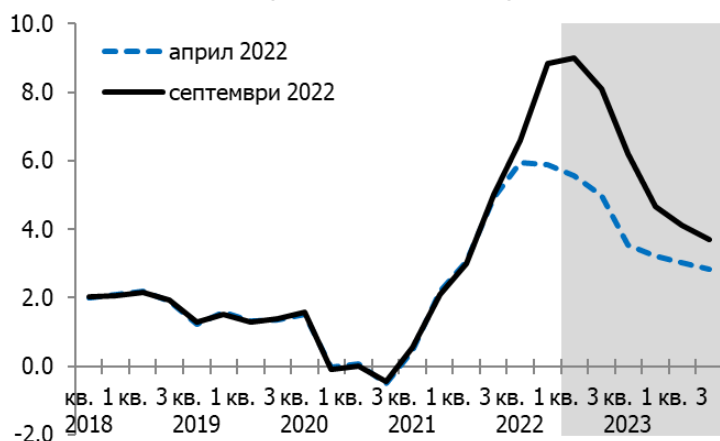
Странска ефективна побарувачка (годишни промени во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во најновите проекции за **странската ефективна побарувачка** е извршена надолна корекција на оцените за 2022 и особено за 2023 година, при што се очекува дека растот ќе изнесува 2,2% во 2022 година и 1,2% во 2023 година, наспроти 2,9% и 2,8%, соодветно во април. Ваквите ревизии во најголем дел се резултат на очекувањата за пониска економска активност на Германија⁴.

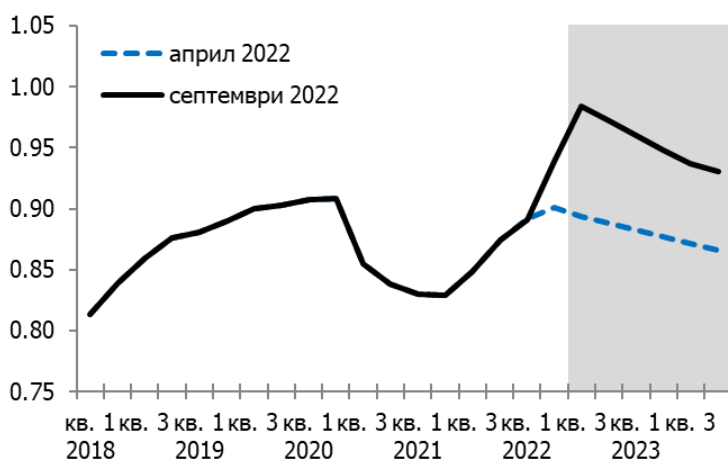
Странска ефективна инфлација (годишни стапки во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Од друга страна, кај **странската инфлација** е извршена нагорна корекција. Најновите оцени упатуваат дека таа ќе изнесува 8,5% и 4,8% во 2022 и 2023 година, соодветно (5,7% и 3,2%, соодветно во април). Ревизиите се должат на очекувањата за повисока инфлација кај сите наши увозни партнери, при најголем придонес во просек за двете години од Германија и земјите од регионот (Србија, Хрватска и Бугарија).

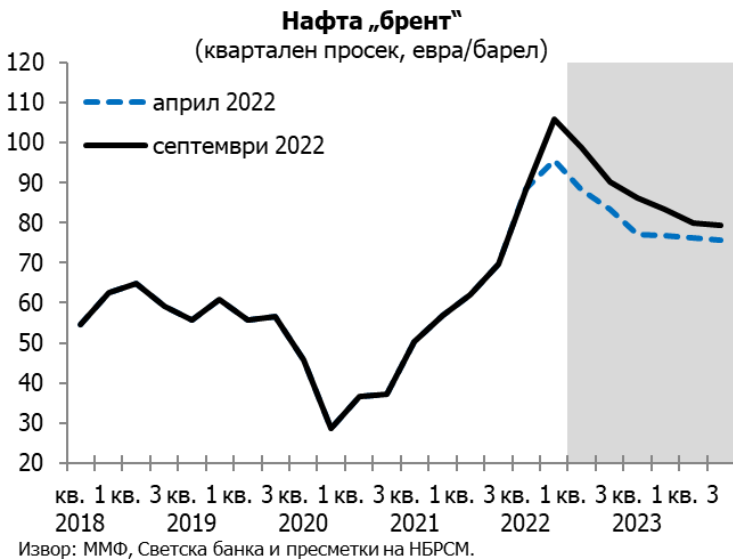
Курс евро/САД-долар

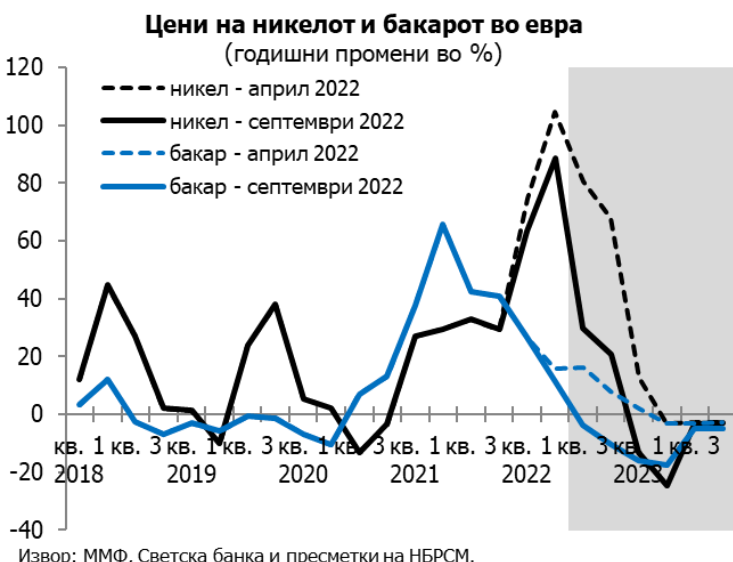
Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во поглед на **девизниот курс евро/САД-долар**, извршена е нагорна ревизија, особено во 2022 година, со што се очекува значително поголема апрецијација на САД-доларот во однос на еврото во 2022 година и помала депрецијација во 2023 година во споредба со проекцијата од април. Ваквите поместувања во најголем дел се одраз на загриженоста на инвеститорите од рецесија во еврозоната заради енергетската криза, позатегнатата монетарна политика во САД, како и на зголемената побарувачка за САД-доларот во услови на зголемени глобални ризици.

⁴ Проектиран раст на Германија од 1,5% и 0,7% во 2022 и во 2023 година, соодветно, наспроти 2,5% и 2,6%, соодветно во април.

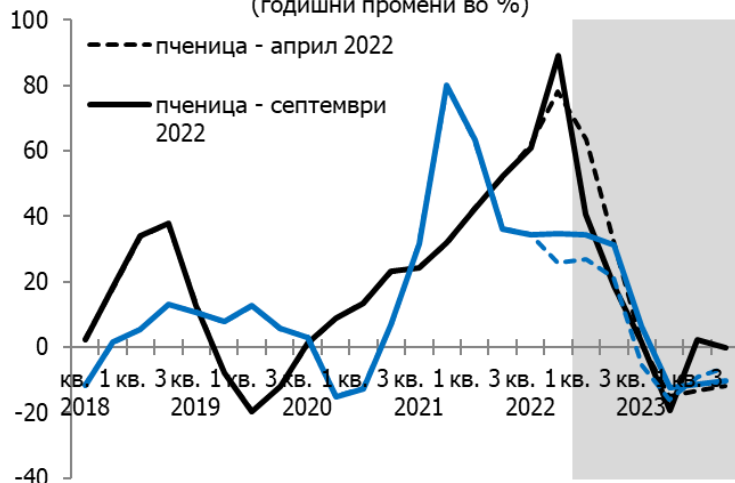
Кај цената на нафтата⁵ изразена во евра, извршена е нагорна ревизија на оцените за 2022 година, при што се очекува повисок раст од проектираниот во април, што во најголема мера е резултат на загриженоста на инвеститорите околу снабдување со нафта од страна на Русија, како и очекувањата за понатамошно намалување на производството на нафта од страна на земјите од ОПЕК+ почнувајќи од октомври оваа година. Од друга страна, за 2023 година се очекува ист пад на цената на нафтата како и во април.

Во однос на **цените на металите**, ревизиите се надолни, како резултат на загриженоста на инвеститорите околу идниот глобален раст. Имено, во моментов се очекува значително помал раст на цените на бакарот и никелот во 2022 година во однос на проекцијата од април, како и пад, наместо минимален раст на цената на никелот, а поголем пад кај цената на бакарот во 2023 година.

⁵ За анализата на цените на нафтата, металите и примарните прехранбени производи се користат разни извештаи на ММФ, Светската банка, ФАО, ОПЕК, ЕЦБ и на специјализирани меѓународни економски портали.

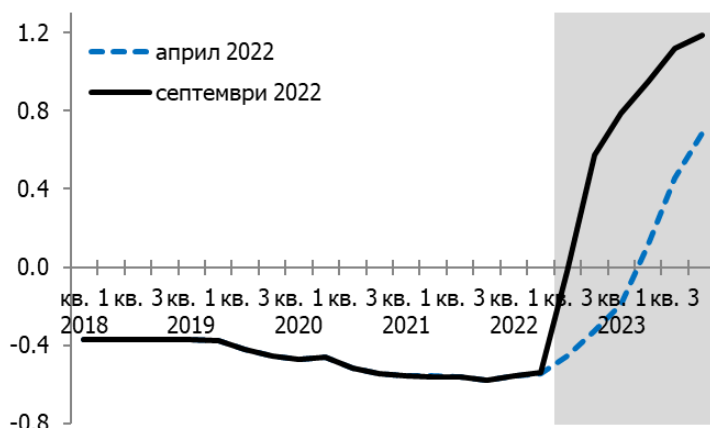
Цени на пченицата и пченката во евра
(годишни промени во %)

Извор: ММФ, Светска банка и пресметки на НБРСМ.

Оцените за растот на **цените на пченката и пченицата изразени во евра** за 2022 година се ревидирани во различна насока во споредба со април. Така, во 2022 година се очекува помал раст на пченицата, во најголема мера заради овозможеното снабдување од Украина⁶, очекувањата за зголемена понуда од страна на Русија, но и загриженост околу глобалниот раст. Од друга страна, се очекува поголем раст на цената на пченката, што се должи на оцените за поголема апрецијација на САД-доларот во однос на еврото. За 2023 година, кај двата производи се очекува пад, но помал од предвидениот во април.

Едномесечен Еурибор
(квартален просек, во %)

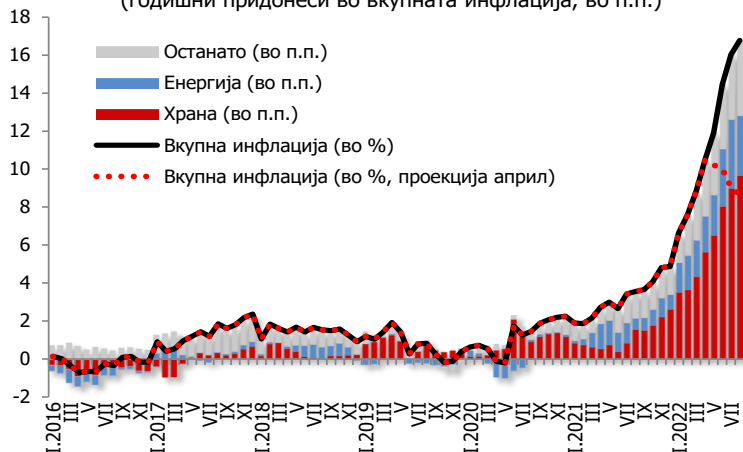
Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Кај едномесечниот **ЕУРИБОР ревизиите се нагорни за целиот период на проекции, а особено во 2023 година.** Така, тековно се очекува дека од четвртиот квартал на оваа година, тој ќе премине во позитивната зона и во просек за целата 2022 година ќе изнесува -0,14% (-0,47% во април) и 1% во 2023 година (0,27% во април). Ваквите движења се во согласност со постепената нормализација на монетарната политика од страна на ЕЦБ, при што се очекува зголемување на каматните стапки и во септември.

⁶ На 22.7.2022 година, во Истанбул, Турција, Украина и Руската Федерација, потпишаа договор за повторно отворање на украинските пристаништа на Црно Море, за да се овозможи извозот на житарици, којшто беше сопреен заради блокада на пристаништата од страна на Русија.

Стапка на инфлација

(годишни придонеси во вкупната инфлација, во п.п.)

Извор: ДЗС и НБРСМ.

Придонеси кон годишната стапка на инфлацијата (во п.п.)

Извор: ДЗС и НБРСМ.

Во август 2022 година, **домашните потрошувачки цени** се зголемија за 1,3% на месечна основа (1,9% во претходниот месец), како резултат на зголемувањето на цените кај прехранбената и базичната компонента на инфлацијата, додека цените на енергентите забележаа намалување, ублажувајќи го севкупниот пораст на потрошувачките цени. Кај цените на храната, позначителен раст имаат цените на лебот и житните производи, месото и цените во категоријата „млеко, сирење и јајца“, и покрај преземените мерки за ограничување на трговските маржи за ублажување на ценовните притисоци⁷, додека намалување се забележува кај цените на маслата при постојан пад на цените на светските берзи пет месеци по ред. Растот кај базичната компонента на инфлацијата во најголем дел се должи на зголемените цени на услугите во ресторани и хотели. Падот на цените кај енергетската компонента во август се должи на намалените цени на нафтените деривати, согласно со падот на цената на суровата нафта на светските берзи, при истовремено зголемување на домашните цени на топлинската енергија во август⁸, како и на цените на цврстите горива.

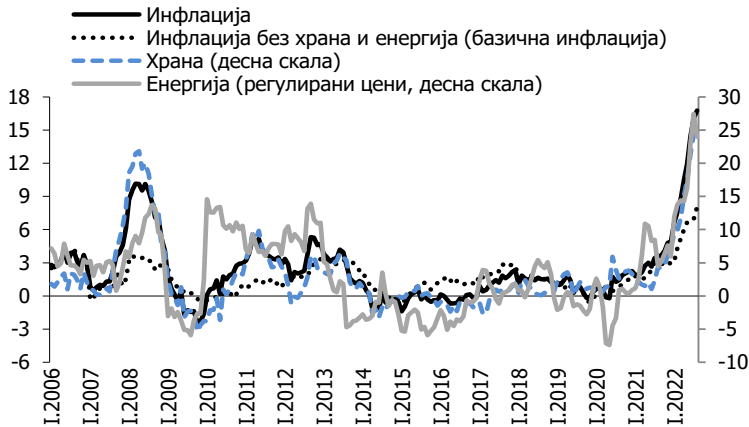
Годишната стапка на инфлација во август изнесува 16,8% (16% во јули), при двоцифрен раст на цените кај прехранбената и енергетската компонента. Најголем придонес кон годишната стапка на инфлација имаат зголемените цени на храната, посебно на лебот и житните производи. Во однос на енергентите, растот произлегува од зголемените цени на електричната енергија за домаќинствата (во јануари и јули годинава⁹), надополнет од порастот на цените на

⁷ Со Одлуката за посебни услови за трговија на одделни стоки, донесена на 14 јуни 2022 година, Владата на РСМ ја определи највисоката трговска маржа на основните прехранбени производи во трговијата на големо и мало, којашто е со важност до 30 септември 2022 година, со можност да продолжи до крајот на годината доколку условите на пазарот го бараат тоа. Согласно со Одлуката, за бел леб (сечен на парчиња или цел), за бел шеќер и за сончогледово масло за јадење, со исклучок на ладно целеното, се утврдува трговска маржа во висина до 5% во трговијата на големо и до 5% во трговијата на мало, додека за брашно од пченица (тип 400 и тип 500), за макарони и шпагети од тврда пченица, македонски бел ориз, трајно кравјо млеко со масленост од 2,8%, 3,2% и 3,5% и јајца од кокошка, за сите трговски друштва и трговци поединци коишто учествуваат во трговскиот синџир, се утврдува трговска маржа во висина до 10% во трговијата на големо и до 10% во трговијата на мало. Според оваа одлука, за овие производи нема да се пресметуваат оперативни трошоци и не се одобрува рабат и надоместоци коишто трговецот на мало ги наплаќа од трговецот на големо за рекламирање и за изложување на стоките на рафтови во примарни и секундарни позиции.

⁸ Регулаторната комисија за енергетика и водни услуги (РКЕ) донесе одлуки со кои се зголемува крајната цена на испорачаната топлинска енергија на потрошувачите снабдувани од БЕГ за 14,18% (<https://www.erc.org.mk/>).

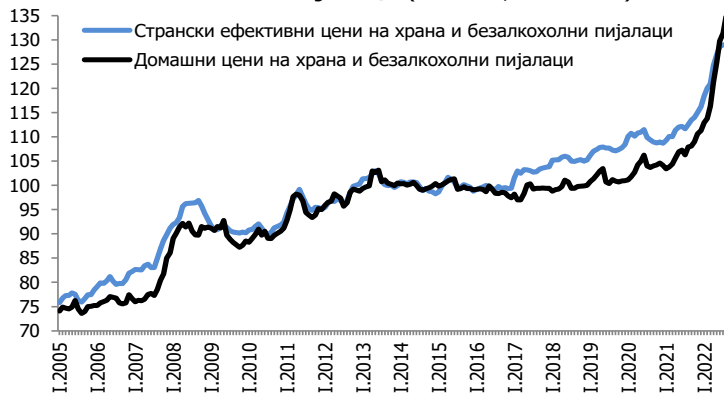
⁹ Согласно со одлуките на Регулаторната комисија за енергетика на РСМ (РКЕ), цената на електричната енергија за универзалниот снабдувач „ЕВН ХОМЕ“ ДОО Скопје е зголемена за 9,48% во јануари и во просек за 9,9% во јули 2022 година (ниската тарифа за 8,8%, а високата тарифа во просек за 10,4%). Имено, од 1 јули РКЕ за првпат воведо скалесто тарифирање за потрошувачката во високата тарифа, односно воведо модел со 4 блок-тарифи. Во однос на дотогашната единствена висока тарифа, цената на електрична енергија за блок 1 е повисока за 5,5%, блок 2 за 10,3%, блок 3 за 18,3% и блок 4 за 138,7% (<https://www.erc.org.mk/>).

Инфлација и цени на храната и енергијата (годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

Странски ефективни* и домашни цени на храна и безалкохолни пијалаци (индекси, 2015=100)

* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондерирани збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на Северна Македонија во доменот на увозот на храна.

Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРСМ.

нафтените деривати, а во помала мера и од повисоките цени на останатите горива. Остварената годишна стапка на инфлација во август е над проектираната стапка од априлскиот циклус проекции, во услови на нагорни отстапувања и кај цените на надворешните влезни претпоставки, што укажува на изразена непредвидливост во однос на очекуваната динамика на светските цени на примарните производи. Оттука, отстапувањето е најизразено кај енергетската и прехранбената компонента.

Базичната стапка на инфлација во август изнесува 1,1% на месечна основа (1,4% во претходниот месец). На годишна основа, базичната стапка на инфлација забрзува и изнесува 8% (6,9% во јули), во чии рамки највисок позитивен придонес имаат цените на угостителските услуги, надолно од цените на безалкохолните пијалаци, тутунот, производите за лична хигиена и за рутинско одржување на домаќинствата и цените на патниот сообраќај.

Во однос на очекуваните движења на надворешните влезни претпоставки кај проекцијата на инфлацијата, ревизиите се во различни насоки, односно направена е нагорна ревизија на растот на странската ефективна инфлација, на цените на нафтата и на пченката, а надолна ревизија има кај растот на цените на пченицата. Притоа, и понатаму е нагласена високата неизвесност во движењето на светските цени на примарните производи во следниот период, при неизвесни економски ефекти од актуелниот воен конфликт во Украина и санкциите кон Русија воведени од поголемиот дел од земјите во светот.

Во јуни 2022 година, номиналниот годишен раст на просечната нето-плата умерено забрза и изнесуваше 10,9% (9,4% во претходниот месец). За годишниот раст на платите и натаму главно придонесува зголемувањето на минималната плата од 18,5% во март 2022 година согласно со последните законски измени¹⁰. Притоа,

¹⁰ Согласно со последните законски измени и дополнувања за раст на минималната плата („Службен весник на РСМ“ бр. 41/22) од март 2022 година беше извршено вонредно зголемување на минималната нето-плата за 2806 денари, согласно со постигнатиот тристран договор помеѓу Владата, синдикатите и работодавачите, каде што државата ќе го субвенционира делот врзан за придонесите (од март 2022 до декември 2022 година во износ 1197 денари за секој месец). Висината на минималната плата во бруто-износ, започнувајќи од март 2022 година до февруари

Просечна исплатена плата
(годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

годишен раст на платите во јуни има кај сите дејности, а највисок раст е забележан кај дејноста „хотели и ресторани“.

При раст на трошоците на животот на годишно ниво, **реалната нето-плата во јуни забележа намалување од 3,1% на годишна основа** (пад од 2,3% во претходниот месец).

Остварената номинална и реална годишна промена на платите во вториот квартал од 2022 година (од 10,4% и -1,7%, соодветно) главно соодветствува со стапките коишто беа очекувани за овој период во рамките на априлската проекција.

Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори
(номинални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Бруто домашен производ
(реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС и проекции на НБРСМ.
Разликите во серијата во остварениот период се должат на редовни ревизии на ДЗС.

Во вториот квартал од 2022 година БДП оствари реален раст од 2,8% на годишна основа (2,4% во претходниот квартал), што претставува натамошен раст на домашната економија и е во согласност со проектираниот раст за овој квартал при априлскиот циклус проекции.

Гледано од расходната страна на БДП, растот во вториот квартал во целост се должи на позитивниот придонес на домашната побарувачка, во услови на висок раст и позитивен придонес кај бруто-инвестициите, што е поврзано со силниот раст на увозот и создавањето залихи на сировини и енергенти, во услови на неповолни влијанија од војната во Украина и влошување на веќе нарушените глобални синџири на снабдување и пазарот на енергија. Исто така, позитивен придонес

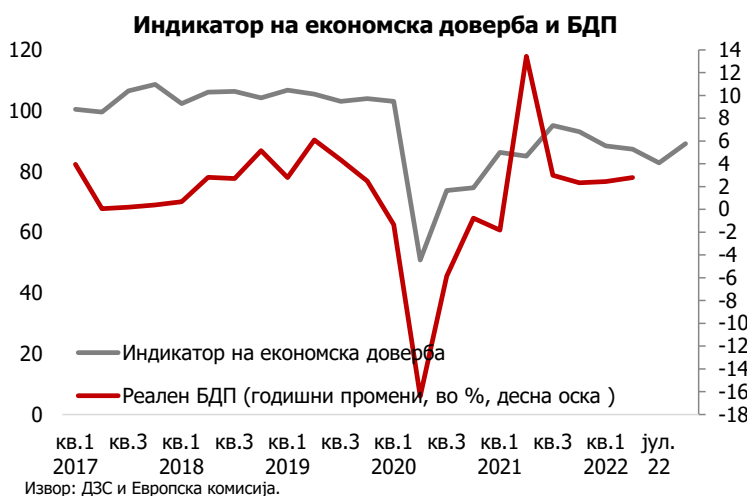
2023 година изнесува 26.422 денари (претходно 22.146 денари), односно минималната плата во нето-износ изнесува 18.000 денари (претходно 15.194 денари). Исто така, со последните измени и дополнувања е утврдена и нова методологија со која минималната плата ќе се усогласува во следниот период, односно од март 2023 година, односно со порастот за претходната година на просечно исплатената плата во РСМ и индексот на трошоците на живот – 50% од порастот од секој показател, соодветно. Исто така, дефинирано е дека висината на минималната плата, не може да биде пониска од 57% од висината на просечно исплатената нето-плата во РСМ за претходната година.

бележи и личната потрошувачка, додека негативен придонес има јавната потрошувачка. Од друга страна, негативен придонес бележи нето извозната компонента, во услови на поголем раст на увозот во однос на растот на извозот.

Гледано од производната страна на БДП, растот во вториот квартал во најголема мера се должи на позитивниот придонес на групата дејности „трговија, транспорт и угостителство“, коишто беа едни од најпогодените дејности од кризата предизвикана од ковид-19. Дополнителен позитивен придонес имаат дејностите во врска со недвижен имот, индустријата, информации и комуникации, стручни, научни и технички дејности; административни и помошни услужни дејности, како и уметноста. Земјоделството и градежништвото речиси стагнираат, а негативен придонес бележи единствено дејноста јавна управа и одбрана; образование; здравствена и социјална заштита.

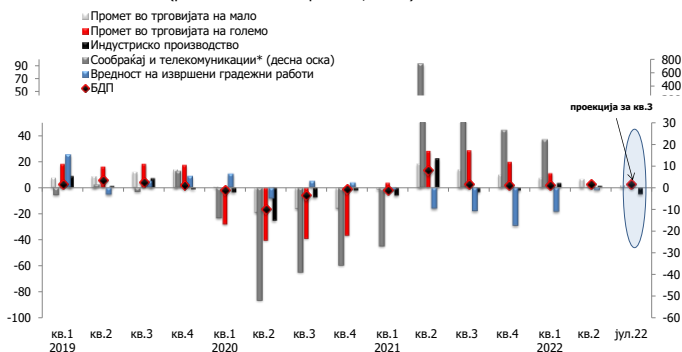
Во услови на ограничен обем на расположливи податоци, тешко е да се даде прецизна оцена за целокупната состојба во економијата во третиот квартал од 2022 година. Кога станува збор за согледувањата на економските субјекти за состојбата во економијата¹¹, резултатите од анкетните истражувања за периодот јули – август 2022 година упатуваат на понеповолни согледувања во однос на третиот квартал од 2021 година, а исто така, согледувањата се малку понеповолни и во однос на претходниот квартал. Понеповолните согледувања на економските субјекти главно може да се поврзат со војната во Украина, подолготрајното опстојување на високите нивоа на инфлација, затегнувањето на финансиските услови, како и појавата на нов бран на ковид-19.

Што се однесува до високофреквентните податоци на страната на понудата, достапни се податоците за трговијата и индустријата за јули 2022 година.

¹¹ Се однесува на анкетите спроведени од страна на Европската комисија за мерење на економската доверба на субјектите во една економија. Композитниот показател на економска доверба се добива како пондерирани просек од показателите на доверба за потрошувачите и показателите на доверба за одделните економски сектори (градежништво, индустрија, трговија на мало и услуги).

Економски сектори
(реални годишни промени, во %)

* Прост просек од годишните стапки на промена на различните видови на транспорт и телекомуникациите.
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Во јули, **прометот во вкупната трговија** бележи минимален реален раст на годишна основа, што претставува значително забавување во споредба со претходниот квартал, во услови на мал раст кај трговијата на мало, додека трговијата на големо и трговијата со моторни возила бележат пад.

Во јули **индустриското производство** бележи реален пад на годишна основа од 5%, наспроти растот во претходниот квартал (1,3%), во услови на пад кај преработувачката индустрија и кај снабдувањето на електричната енергија, додека рударството бележи раст. Во рамките на преработувачката индустрија, пад се забележува и кај дел од традиционалните дејности и кај дел од дејностите во кои се активни странските извозни капацитети. Така, најголем негативен придонес се забележува кај производството на метали, производството на моторни возила, како и производството на хемикалии и хемиски производи. Исто така, негативен придонес имаат и производството на фабрикувани метални производи, освен машини и опрема, производството на прехранбени производи, како и производството на тутунски производи. Од друга страна, позитивен придонес во рамките на преработувачката индустрија се забележува кај производството на машини и уреди, производството на електрична опрема, производството на основни фармацевтски производи и фармацевтски препарати, како и производството на текстил.

	2019				2020				2021				2022					
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	апр.	мај	јун	јул
	<i>реални годишни промени во %</i>																	
Бруто домашен производ	2.8	6.1	4.3	2.5	-1.3	-16.4	-5.9	-0.8	-1.8	13.4	3.0	2.3	2.4	2.8	-	-	-	-
Индустриско производство	8.8	1.1	7.1	-1.3	-3.7	-25.0	-7.5	-2.3	-6.1	22.2	-3.5	-2.3	3.5	1.3	-3.8	8.5	-0.2	-5.0
Извршени градежни работи	15.1	-3.3	3.0	5.3	6.3	-5.1	3.0	2.3	-1.1	-9.6	-10.8	-17.5	-11.1	-1.2	-0.7	-7.3	4.3	-
Високоградба	-9.3	5.1	23.7	-1.1	-8.5	-20.4	17.9	-8.6	18.5	5.3	-20.2	-20.9	-26.0	15.2	41.0	-4.1	14.1	-
Нискоградба	58.3	-8.0	-6.7	11.1	21.3	4.7	-6.2	11.1	-16.1	-16.9	-3.5	-15.2	5.1	-11.3	-22.2	-9.5	-2.2	-
Промет во трговијата - Вкупно*	13.9	12.8	15.3	15.5	-16.7	-30.6	-26.1	-24.3	0.9	22.5	16.9	10.4	9.7	4.0	7.3	1.9	3.0	0.2
Промет во трговијата на мало*	7.6	8.8	12.0	13.8	1.0	-18.6	-15.7	-15.5	-1.3	18.3	13.9	10.0	7.6	6.7	8.9	6.9	4.3	2.0
Промет во трговијата на големо*	18.0	16.0	18.1	17.3	-27.8	-40.1	-38.7	-36.3	3.7	27.9	28.4	19.6	11.0	2.4	6.0	-2.3	3.3	-0.7

* Реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со доделок на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот. Податоците за трговијата во 2020, 2021 и 2022 година се претходни податоци, додека податоците за БДП во 2020 година се претходни, а за БДП во 2021 и 2022 година се проценети.
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Расположливите показатели за **агрегатната побарувачка** за третиот квартал на 2022 година исто така се во релативно ограничен обем, што оневозможува формирање попрецизна оцена за движењето на одделните компоненти. Ризиците за растот и натаму се надолни, во услови кога војната во Украина, подолготрајното опстојување на високите нивоа на инфлација и продолжената пандемија предизвикуваат голема променливост и непредвидливост на надворешните економски и финансиски услови. Притоа, беа донесени дополнителни економски мерки за заштита на животниот стандард и ликвидноста на компаниите¹², во

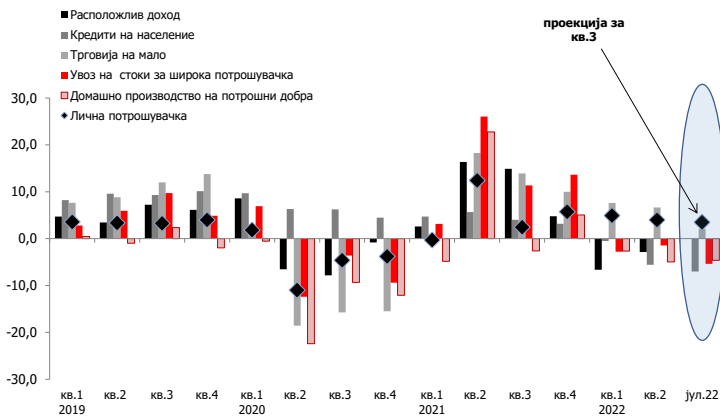
¹² Во почетокот на март 2022 година беше донесен пакет од дваесет и шест мерки за заштита на животниот стандард и за ликвидност на компаниите. Меѓу останатото тој вклучува субвенции за пензионерите, директна парична помош за најранливите категории население, потоа

услови на почната нормализација на монетарната политика под влијание на сè повисоките инфлациски очекувања.

Расположливите податоци за движењата кај **личната потрошувачка** за јули 2022 година се недоволни за попрецизна оцена и засега главно упатуваат на забавување на нејзиниот раст. Имено, во поглед на изворите на финансирање на личната потрошувачка, расположливите податоци се ограничени (продолжува реалниот годишен пад кај пензиите и кредитите на населението). Краткорочните показатели за динамиката на личната потрошувачка се исто така понеповолни. Така, и натаму има пад кај домашното производство на потрошни добра како и кај увозот на стоки за широка потрошувачка, а во јули пад бележат и бруто-приходите од ДДВ. Од друга страна, во јули реален годишен раст беше забележан само кај трговијата на мало, но поумерен. Што се однесува до показателот за довербата на потрошувачите¹³, тој упатува на понеповолни очекувања во периодот јули – август 2022 година во однос на вториот квартал од 2022 година при понегативни согледувања и очекувања во однос на финансиската и општата економска состојба во земјата. Показателот за довербата на потрошувачите исто така е понеповолен и во споредба со истиот период од 2021 година.

Во однос на високофреквентните податоци за **бруто-инвестициите**, во јули 2022 година се забележува висок пад кај државните капитални инвестиции, а пад бележат и домашното производство на капитални производи и вкупното индустриско производство. Исто така, продолжи и реалниот годишен пад кај долгорочните кредити на претпријатијата. Од друга страна, увозот на средства за работа во јули 2022

Индикатори за движењето на личната потрошувачка
(реални годишни стапки, во %)

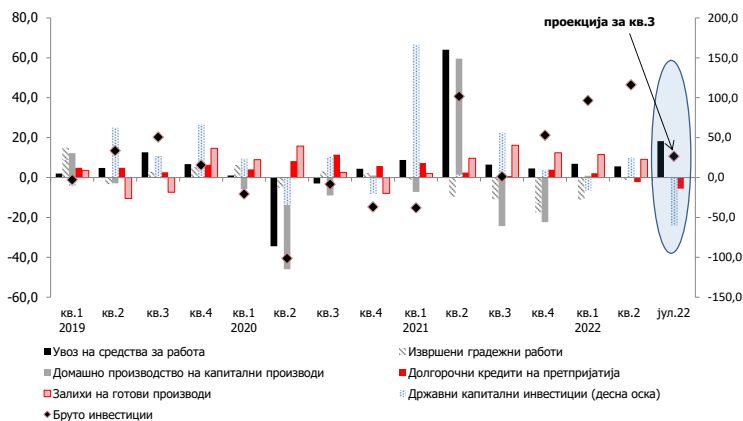

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

мерки за субвенционирање на цената на електричната и топлинската енергија, продолжена примена на повластената стапка на ДДВ од 5% за електрична енергија до крајот на годината, намалување на стапката на ДДВ за основната храна и укинување на царинските стапки, ограничување на трговските маржи и забрана на извозот на одредени прехранбени производи, намалување на акцизата и ДДВ на енергентите и одложување на зелените давачки за деривати. За повеќе, види на следнава [врска](#). Исто така, со Одлуката за посебни услови за трговија на одделни стоки, донесена на 14 јуни 2022 година, беше определена највисоката трговска маржа на основните прехранбени производи во трговијата на големо и мало, којашто е со важност до 30 септември 2022 година, со можност за продолжување до крајот на годината во зависност од условите на пазарот. За повеќе, види на следнава [врска](#). Исто така, на 30 август 2022 година е донесена Одлуката за времено укинување (до 31.12.2022 година) на царинската стапка од 20 проценти за млеко и павлака, неконцентрирани и без додаден шеќер или други материји за засладување со содржина на маснотија по маса што надминува 21 %, но не надминува 45 % и царинската стапка од 15% за млеко и павлака, неконцентрирани и без додаден шеќер со содржина на маснотија по маса што надминува 10%, но не надминува 45% во амбалажа, чија нето-маса не надминува 2,5 кг. Увозот на овие тарифни ознаки од земјите на ЦЕФТА е без царина, а од земјите членки на Европската Унија се врши со царинска стапка од 5%. За повеќе види на следнава [врска](#).

¹³ Согласно со анкетите на Европската комисија.

Индикатори за движењето на бруто инвестициите
(реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

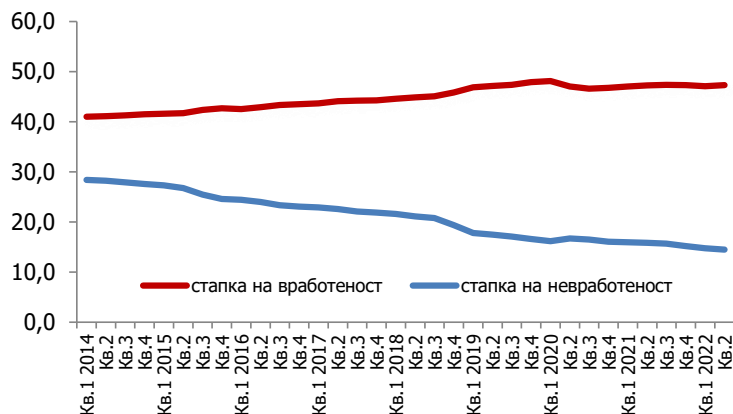
година забележа засилен раст. Што се однесува на показателите на доверба кај индустријата и градежништвото за периодот јули – август 2022 година, тие упатуваат на поповолни движења кај градежништвото и малку понеповолни движења кај индустријата во однос на вториот квартал од 2022 година. Во споредба со истиот период од 2021 година, показателот за доверба кај индустријата е поповолен, додека кај градежништвото се забележуваат понеповолни оценки.

Податоците за **надворешнотрговската размена** во јули 2022 година упатуваат на проширување на дефицитот на годишна основа, при малку повисок номинален раст на увозот од извозот на стоки.

Буџетските остварувања согласно со фискалните податоци за јули 2022 година упатуваат на реален годишен пад на **јавната потрошувачка** во третиот квартал од годината, во услови на пад кај сите нејзини главни категории.

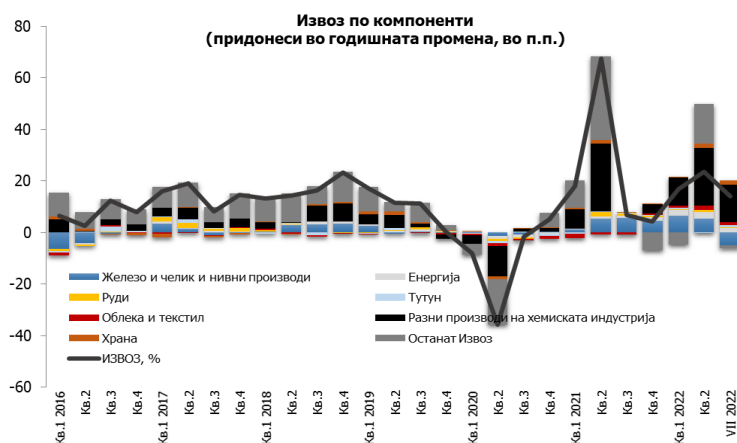
И во вториот квартал од 2022 година се забележува натамошно стабилизирање на пазарот на труд¹⁴, а со тоа и продолжување на позитивните придвижувања во овој сегмент од економијата. Така, **стапката на вработеност изнесува 47,3% и е зголемена за 0,2 п.п.** во однос на претходниот квартал, во услови на квартален раст на бројот на вработени од 0,4%. Исто така, **стапката на невработеност забележа натамошно намалување, со што се сведе на 14,5%** (14,8% во претходниот квартал), во услови на квартален пад на бројот на невработени од 1,7%.

Стапки на вработеност и невработеност (во %)

Извор: Државен завод за статистика, Анкета за работна сила.

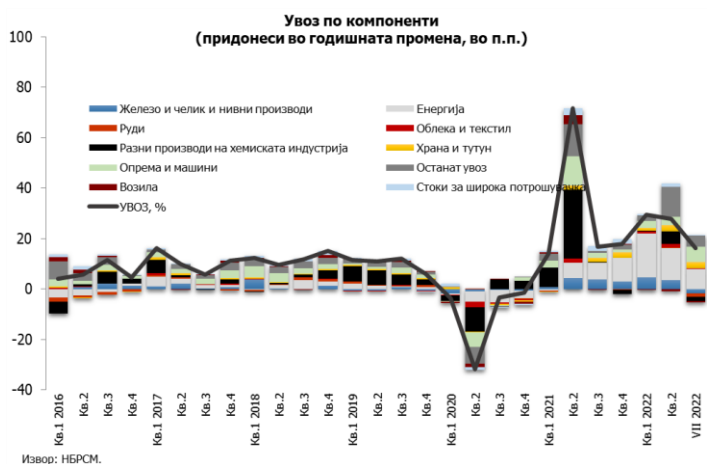
¹⁴ Согласно со објавеното соопштение на ДЗС на 9.9.2022 година, за *активното население во Република Северна Македонија, резултати од Анкетата за работната сила за II тримесечје од 2022 година*, при обработката на податоците за првиот и вториот квартал од 2022 година се користени регионалните демографски дистрибуции по пол и по петгодишни старосни групи за калибрирање на населението согласно со податоците од Пописот од 2021. Според ДЗС, во многу скоро време ќе се изработат процени за 2021 година и прогнози за првиот и вториот квартал од 2022 година, по што ќе следат корекции на соопштението за првиот и вториот квартал од 2022 година.

Дефицитот во размената на стоки со странство во јули 2022 година се зголеми за 22,6% на годишна основа, при повисок раст на увозот, во споредба со растот на извозот на стоки. Вкупната надворешнотрговска размена е повисока за 15,4% во однос на истиот период од претходната година, под влијание на растот на двете компоненти.

Извозот на стоки во јули 2022 година оствари раст од 14% на годишна основа, при што речиси целиот придонес за ваквите остварувања произлегува од извозот на компаниите во странска сопственост поврзани со автомобилската индустрија. Извозот на енергија, храна и текстил исто така имаат позитивно влијание врз растот на извозот во овој период, но нивниот придонес е значително понизок. Од друга страна, кај извозот на железо и челик е забележан пад.

Во споредба со априлската проекција, остварувањата кај извозот во јули 2022 година се малку подобри од очекуваните, главно како резултат на нагорните отстапувања кај останатиот извоз (вклучително и извозот на капацитетите во странска сопственост од автомобилската индустрија). Од друга страна, надолни отстапувања се забележани кај извозот на железо и челик, додека движењата кај останатите извозни категории се во рамките на очекувањата според априлската проекција.

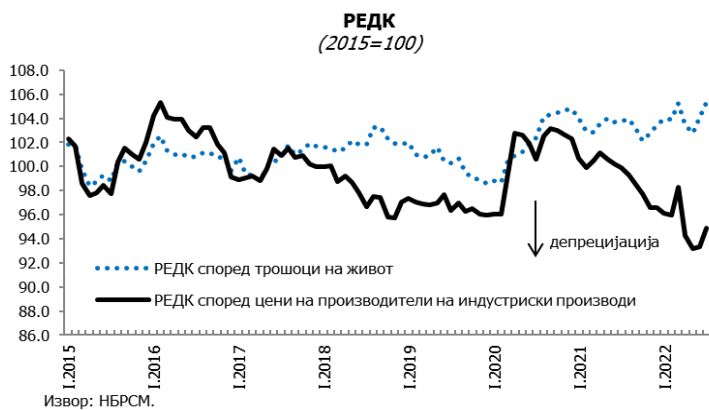

Увозот на стоки во јули 2022 година забележа раст од 16,4% на годишна основа. Под влијание на високите увозни цени, увозот на енергија има најголем придонес за растот на вкупниот увоз. Исто влијание имаа и увозот на опрема и машини, останатиот увоз, а во помал дел и увозот на храна. Од друга страна, пад на годишна основа беше забележан кај увозот на железо и челик, кај сировинскиот увоз на дел од производствените капацитети во странска сопственост, како и увозот на руди.

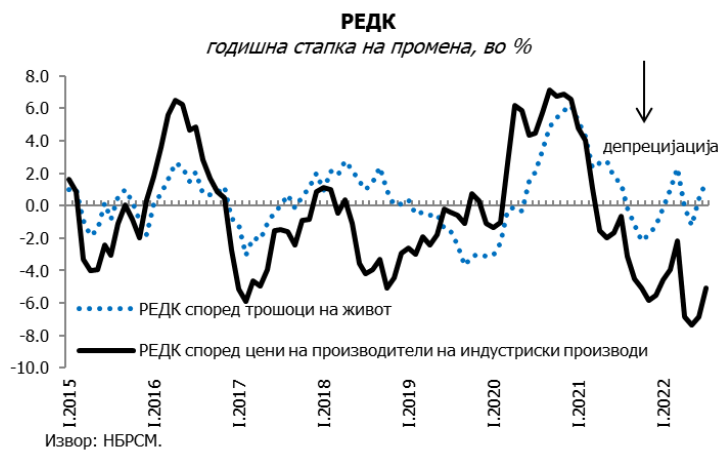
Остварувањата кај увозот на стоки во јули 2022 година се малку пониски од очекувањата за третиот квартал според

априлската проекција. Позначителни надолни отстапувања се забележуваат кај увозот на железо и челик, увозот на руди, како и увозот на возила. Од друга страна, нагорни отстапувања се забележани кај увозот на опрема и машини, увозот на енергија, како и кај останатиот увоз.

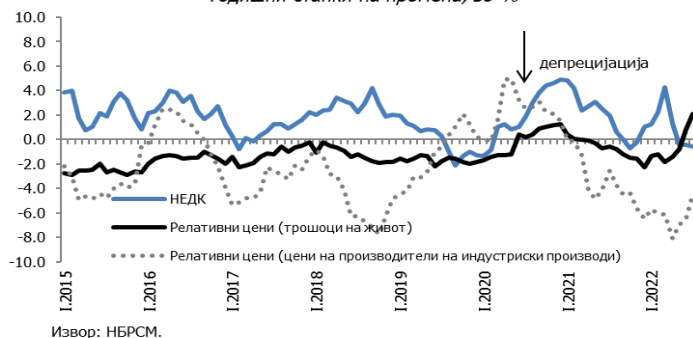
Остварувањата кај трговскиот дефицит во јули 2022 година засега се на ниво на очекувањата за третото тримесечје според априлската проекција, но периодот на оцена е премногу кус за да може да се донесат прецизни заклучоци.

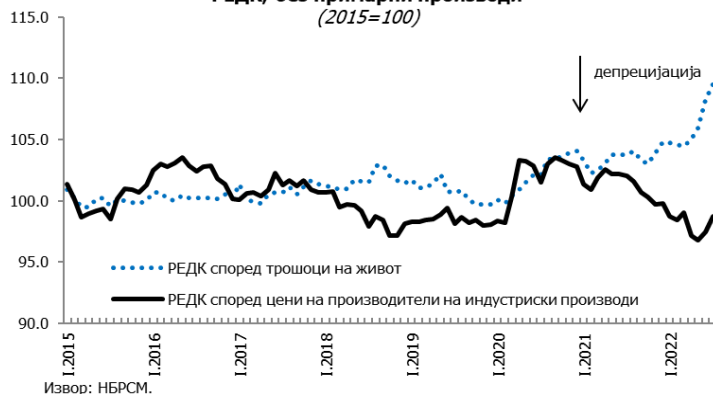
Во јули 2022 година, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот забележа апрецијација од 1,5%, додека индексот на РЕДК пресметан со цените на производителите на индустриски производи забележа депрецијација од 5,1%. Имено, релативните трошоци на живот бележат раст од 2,1%, а релативните цени на индустриските производи пад од 4,5% на годишна основа. Истовремено, НЕДК бележи депрецијација од 0,6%, што во најголем дел е резултат на апрецијација на руската рубља во однос на домашната валута.

НЕДК и релативни цени
годишни стапки на промена, во %

РЕДК, без примарни производи
(2015=100)

РЕДК, без примарни производи
годишна стапка на промена, во %

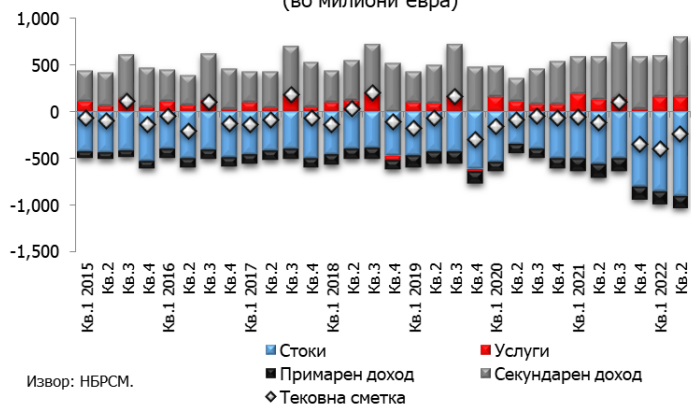

НЕДК и релативни цени, без примарни производи
годишни стапки на промена, во %

Врз основа на пресметката со пондери засновани врз надворешнотрговската размена без примарните производи, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот во јули 2022 година забележа апрецијација од 5,6%, додека РЕДК дефлациониран со цените на производителите на индустриски производи депрецира за 3,2%. Притоа, релативните трошоци на живот забележаа раст од 1,7%, додека релативните цени на производителите на индустриски производи забележаа пад од 6,7%. Од друга страна, НЕДК бележи апрецијација од 3,7%, во најголем дел како резултат на депрецијација на турската лира во однос на денарот.

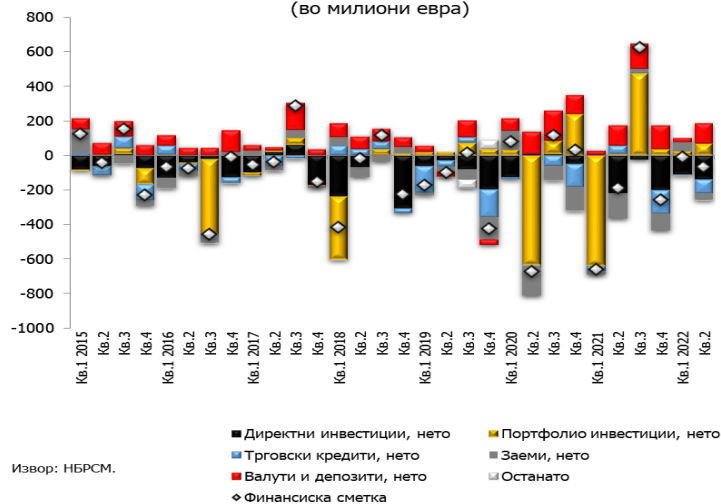
Компоненти на тековната сметка
(во милиони евра)

Во вториот квартал од 2022 година, дефицитот на тековната сметка во билансот на плаќања изнесува 235,2 милиона евра, или 1,8% од БДП¹⁵, што претставува малку повисок дефицит од очекуваниот за второто тримесечје според априлската проекција.

Од аспект на компонентите на тековната сметка, ова главно се должи на повисокиот дефицит кај трговското салдо, при повисоки нагорни отстапувања кај увозната компонента во споредба со нагорните отстапувања кај извозната компонента. Овие движења во голем дел беа неутрализирани од повисокиот суфицит кај секундарниот доход остварен во услови на повисоки нето-приливи кај приватните трансфери од очекуваните, додека суфицитот кај услугите и дефицитот кај примарниот доход главно се движат во согласност со очекувањата.

Компоненти на финансиската сметка
(во милиони евра)

Кај финансиската сметка во првиот квартал од 2022 година се остварени нето-приливи¹⁶ од 65,3 милиони евра (или 0,5% од БДП), коишто се пониски во однос на очекуваните нето-приливи за вториот квартал според априлската проекција.

Анализирано по компоненти, послабите остварувања кај финансиската сметка се под влијание на остварените нето-одливи кај портфолио-инвестициите, наспроти очекуваните нето-приливи како резултат на планираното задолжување на државата на меѓународните пазари. Исто влијание имаа и остварените нето-приливи кај директните инвестиции, коишто се солидни, но малку пониски од очекуваните (поради пониските остварени нето-приливи кај меѓукомпанискиот долг, но при истовремено повисоки нето-приливи на акционерски

¹⁵ За пресметките се користи проектираниот износ на номиналниот БДП за 2022 година согласно со проекцијата во април 2022 година.

¹⁶ Според новата методологија за изготвување на билансот на плаќања (BPM6), термините нето-приливи и нето-одливи означуваат нето-создавање обврски и нето-стекнување средства, соодветно.

капитал). Од друга страна, кај трговските кредити се остварени позначителни нето-приливи (наспроти проектираните нето-одливи). Останатите финансиски текови главно се во согласност со очекувањата според априлската проекција.

Остварениот нето-откуп на менувачкиот пазар во периодот 1.7 – 31.8.2022 година изнесува 406,7 милиони евра, што претставува зголемување за 33,8% на годишна основа, при посилен раст на понудата од растот на побарувачката на девизи (за 30,8% и 17,7%, соодветно).

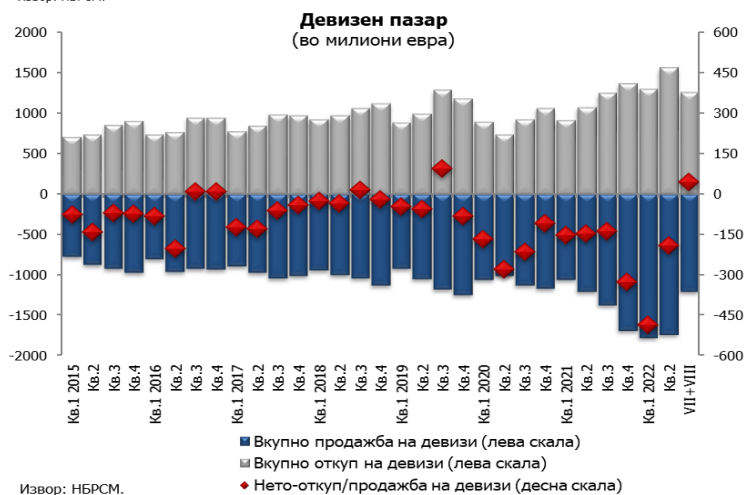
Состојбата на бруто девизните резерви на 31.8.2022 година изнесува 3.285,7 милиони евра. Гледано преку факторите на промена, ова главно произлегува од интервенциите на Народната банка на девизниот пазар.

Фактори на промена на девизните резерви во јули и август 2022 година (во милиони евра)

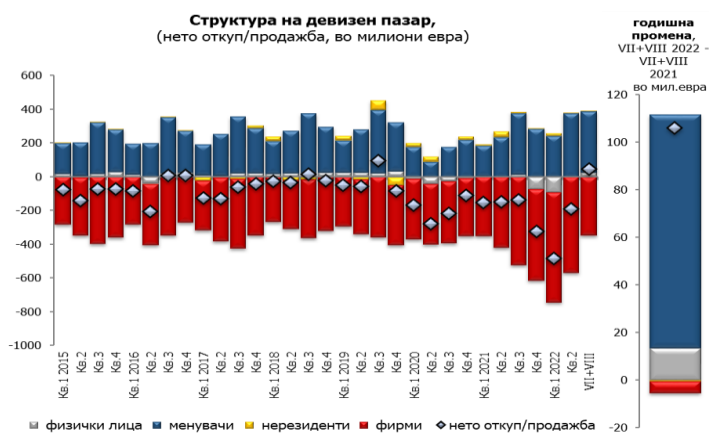

Извор: НБРСМ.

Извор: НБРСМ.

Во периодот јули – август 2022 година, на девизниот пазар на банките се забележани поволни движења, при што е остварен нето-откуп на девизи, при повисок раст на понудата од растот на побарувачката на девизи.

Извор: НБРСМ.

Секторската анализа покажува дека ваквите поместувања во најголем дел произлегуваат од повисокиот нето-откуп од менувачите, а во помал дел и од повисокиот нето-откуп од физичките лица.

Монетарни инструменти
(состојби на крај на месец, во милиони денари)

Состојбата на монетарните инструменти на крајот на јули забележа умерено зголемување во споредба со претходниот месец, што се должи на зголемениот износ на пласираните средства на банките во депозити кај Народната банка, при умерено зголемување на пласманите во благајнички записи¹⁷. Нивото на монетарните инструменти на крајот на јули е малку повисоко во споредба со проектираното ниво за крајот на третиот квартал на 2022 година¹⁸, додека нето девизната активна на Народната банка и вкупните депозити на државата се под проектираното ниво.

Извор: НБРСМ

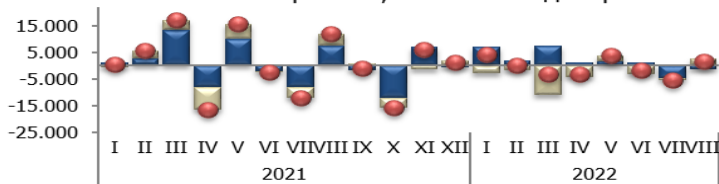
Примарните пари во јули забележаа умерено месечно намалување, како резултат на намалувањето на вкупните резерви на банките кај Народната банка, при раст на готовите пари во оптек. Притоа, состојбата на примарните пари е малку пониска во споредба со проекцијата за крајот на третото тримесечје од 2022 година.

¹⁷ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 13 јули 2022 година, беа понудени благајнички записи во износ од 10.000 милиони денари, а беа продадени благајнички записи во износ од 6.807 милиони денари, со каматна стапка од 2,5% и рок на достасување од 28 дена.

¹⁸ Споредбите на остварувањата се во однос на априлската проекција на Народната банка.

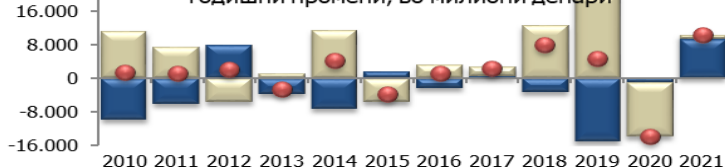
Ликвидност на банки*

месечни промени, во милиони денари

■ Автономни фактори, нето
■ Монетарни инструменти, нето
● Сметки на банки кои имаат обврска за ЗР

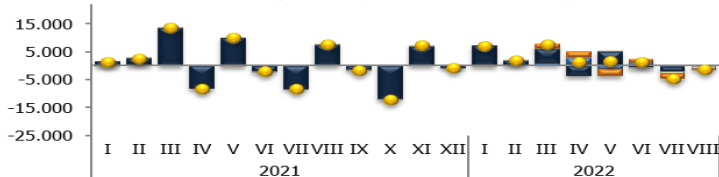
годишни промени, во милиони денари

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Монетарни инструменти*

месечни промени, во милиони денари

годишни промени, во милиони денари

■ Благајнички записи
■ Депозити преку ноќ
■ Депозити на 7 дена
● Мон. инструменти, нето
■ Repo операции

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

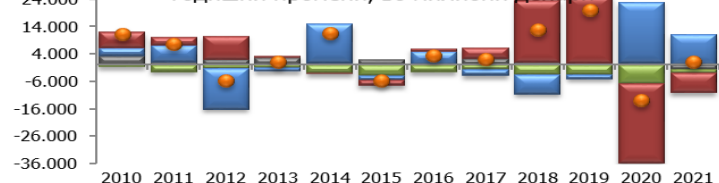
Автономни фактори*

месечни промени, во милиони денари

■ Девизни интервенции
■ Трансакции на држава
■ Готови пари во оптек
■ Останати автономни фактори
● Автономни фактори, нето

годишни промени, во милиони денари

■ Девизни интервенции
■ Трансакции на држава
■ Готови пари во оптек
■ Останати автономни фактори
● Автономни фактори, нето

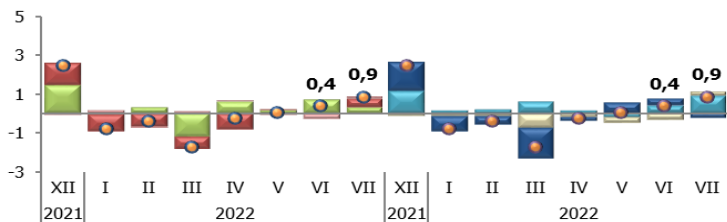
*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Според оперативните податоци за тековите на ликвидност, **ликвидноста¹⁹ на банкарскиот систем во август се зголеми, додека намалување се забележува на збирна основа од почетокот на годината.** Притоа, од почетокот на годината досега автономните фактори придонесоа за намалување на ликвидноста на банкарскиот систем, што во најголем дел беше резултат на девизните интервенции на Народната банка, при помал придонес и од готовите пари во оптек и трансакциите на државата. Од друга страна, монетарните инструменти придонесоа за креирање ликвидност, при што во најголем дел промената произлегува од намалувањето на пласманите на банките во депозити преку ноќ, а во помал дел и од понискиот износ на пласманите во благајнички записи.

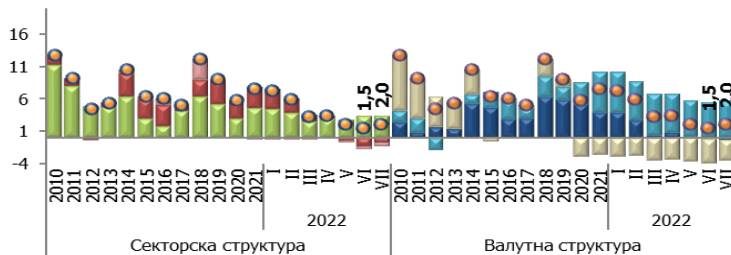
¹⁹ Податоците се однесуваат на ликвидните средства на банките во денари на сметките во Народната банка.

Вкупни депозити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

- Депозити на останати сектори*
- Депозити во странска валута
- Депозити на претпријатијата
- Депозити, месечни/годишни промени, во %
- Депозити во домашна валута
- Депозитни пари
- Депозити на домаќинствата
- Депозити, годишни промени, во %

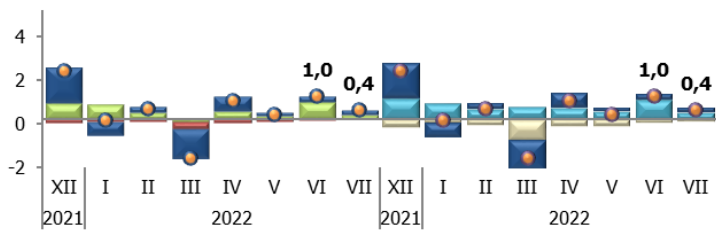
*Во депозитите на останати сектори се опфатени депозитите на останатите финансиски институции, депозитите на локалната самоуправа и депозитите на непрофитните институции кои им служат на домаќинствата кај банките, како и денарските трансферабилни депозити на останатите финансиски институции и на локалната самоуправа кај Народната банка
Извор: НБРСМ.

Вкупните депозити²⁰ во финансискиот систем во јули 2022 година забележаа месечно зголемување од 0,9%, по растот од 0,4% во претходниот месец. Од секторски аспект, растот во најголем дел произлегува од позитивниот придонес на депозитите на претпријатијата и на домаќинствата, при помал позитивен придонес од останатите сектори. Од валутен аспект, зголемувањето во најголем дел произлегува од депозитите во странска валута, при стабилно ниво на депозитите во домашна валута (со вклучени депозитни пари). Прирастот на вкупните депозити во јули во однос на крајот на вториот квартал засега е во рамките на очекуваното зголемување за третиот квартал од годината, согласно со априлската проекција.

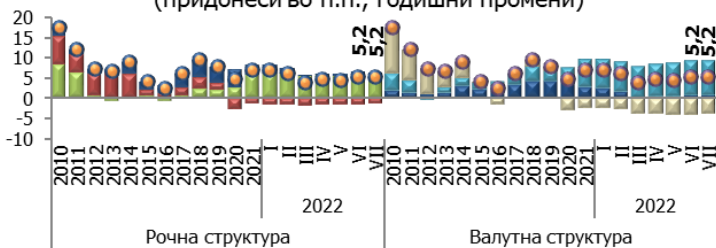
Годишната стапка на раст на вкупните депозити во јули 2022 година изнесува 2,0% и е поумерена во споредба со проектираната стапка за крајот на третиот квартал од 2022 година (од 4,7%). Од секторски аспект, растот пред сè произлегува од зголемувањето на депозитите на домаќинствата, при мал годишен пад на депозитите на претпријатијата. Од валутен аспект, растот е резултат на депозитите во странска валута, при умерен пад на денарските депозити (вклучително и депозитните пари).

²⁰ Податоците се однесуваат на депозитите на недржавниот сектор во банките и штедилниците, средствата на останатите финансиски институции на сметките кај НБРСМ и средствата на единиците на локалната самоуправа на сметките кај НБРСМ. Податоците соодветствуваат со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nsp.

Депозити на домаќинства
(придонеси во п.п, месечни промени)

(придонеси во п.п, годишни промени)

- Депозитни пари
- Депозити на домаќинствата во домашна валута
- Депозити на домаќинствата во странска валута
- Долгорочни депозити на домаќинствата
- Краткорочни депозити на домаќинствата
- Депозити на домаќинствата, месечни/годишни промени, во %

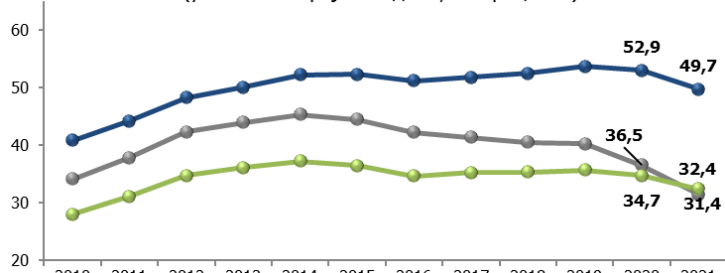
Извор: НБРСМ.

Депозитите на домаќинствата во јули 2022 година остварија месечен раст од 0,4%, по растот од 1,0% во претходниот месец. Од валутен аспект, раст бележат и девизните депозити и депозитите во домашна валута (со вклучени депозитни пари). Од рочен аспект, растат краткорочните депозити, при непроменетост на долгорочните депозити. **На годишна основа, растот на депозитите на домаќинствата во јули достигна 5,2%.**

Денарски депозити на домаќинствата/вкупни депозити

(учество на крај на година, во проценти)

- Учество во вк. депозити на домаќинствата (со депозитни пари)
- Учество во вк. депозити на домаќинствата (без депозитни пари)
- Учество на вк. ден. депозити на домаќинствата во вк. депозити на приватниот сектор (со депозитни пари)*

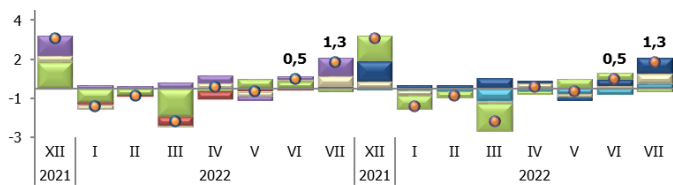
*Вкупните депозити само во банки и штедилници.

Извор: НБРСМ.

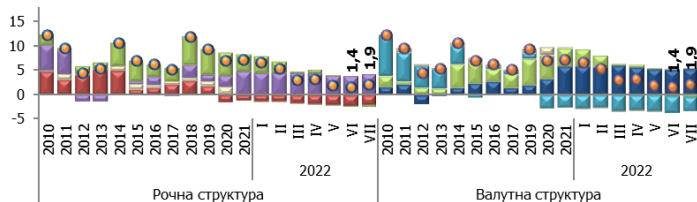
Учеството на денарските депозити (со депозитните пари) во вкупните депозити на домаќинствата на крајот на јули изнесува 46,4% (46,5% во претходниот месец).

Парична маса М4

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

- ГПО надвор од депозитни институции
- Депозитни пари
- Вкупни краткорочни депозити
- Вкупни денарски депозити
- Вкупни девизни депозити
- Вкупни долгорочни депозити
- М4, годишни промени, во %

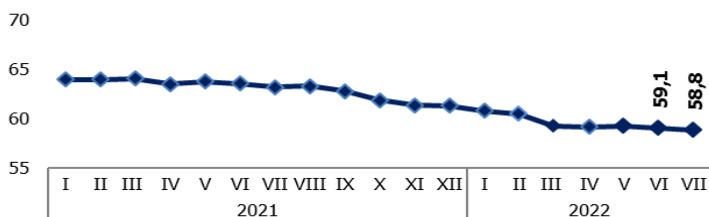
Извор: НБРСМ.

Паричната маса изразена преку најширокиот монетарен агрегат М4, во јули 2022 година оствари забрзан месечен раст од 1,3% (раст од 0,5% во претходниот месец). Притоа, готовите пари во оптек бележат раст, додека депозитните пари умерен пад. Од аспект на рочната структура, растот во најголем дел произлегува од краткорочните депозити, при поумерен раст кај долгорочните депозити. Од валутен аспект, зголемување се забележува кај депозитите во странска валута, при поумерен раст кај депозитите во домашна валута.

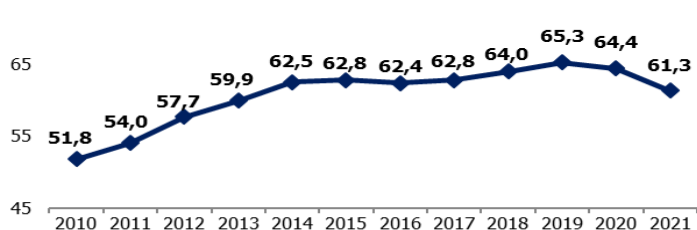
На годишна основа, паричната маса во јули 2022 година е повисока за 1,9%, при проектиран годишен раст од 4,0% за третиот квартал од 2022 година.

Учество на М4 денарски дел во вкупна парична маса М4

податоци на крај на месец, во %

податоци на крај на година, во %

Извор: НБРСМ.

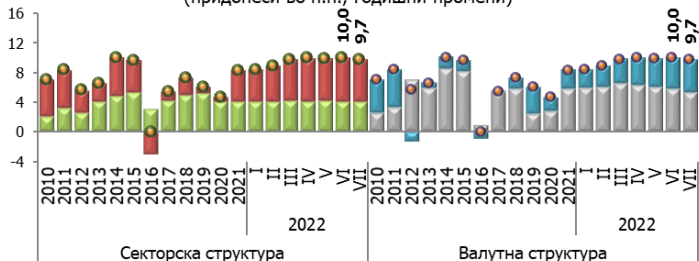
Учеството на денарскиот дел во вкупната парична маса М4 на крајот на јули изнесува 58,8% (59,1% во претходниот месец).

Вкупни кредити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

Секторска структура

Валутна структура

- Кредити во странска валута
- Кредити во домашна валута
- Кредити на претпријатијата
- Кредити на домаќинствата
- Кредити, месечни/годишни промени, во %
- Кредити, годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

Вкупните кредити во јули остварија месечен раст од 0,5%. Од секторски аспект, зголемувањето подеднакво е резултат на растот на кредитите на домаќинствата и на претпријатијата. Во однос на валутната структура, растот во најголем дел произлегува од кредитите во странска валута, при мал негативен придонес на кредитите во домашна валута. На крајот на јули, прирастот на вкупните кредити во однос на крајот на вториот квартал, засега е во рамките на очекуваното зголемување за третиот квартал на 2022 година, согласно со априлската проекција.

Годишната стапка на раст на вкупните кредити во јули достигна 9,7%, при проектиран годишен раст од 8,8% за третиот квартал на 2022 година, согласно со априлската проекција. Од секторски аспект, растот во поголем дел произлегува од кредитите на претпријатијата, при позитивен придонес и од кредитите на домаќинствата. Во однос на валутната структура, поголем придонес имаат кредитите во домашна валута, при поумерен позитивен придонес и на кредитите во странска валута (вклучително и денарските кредити со валутна клаузула).

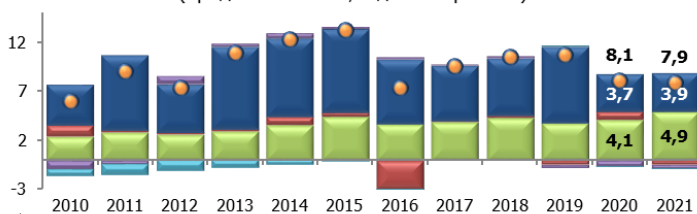
Кредити на домаќинствата*

(придонеси во годишни промени, во п.п.)

- Станбени кредити
- Потрошувачки кредити
- Кредитни картички и негативни салда на тековни сметки
- Автомобилски кредити
- Останати кредити
- Кредити на домаќинствата, годишни промени, во %

(придонеси во п.п., годишни промени)

*не се вклучени кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд
Извор: НБРСМ.

Годишниот раст на кредитите на домаќинствата²¹ во јули изнесува 7,6%, при што и натаму во поголем дел произлегува од станбените кредити, со солиден позитивен придонес и на потрошувачките кредити.

²¹ Без кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд.

Сомнителни и спорни побарувања (секторска структура и учество во вкупни кредити) месечни податоци

Учеството на сомнителните и на спорните побарувања во вкупните кредити во јули се задржа на истото ниво како и во претходниот месец и изнесуваше 3,2%.

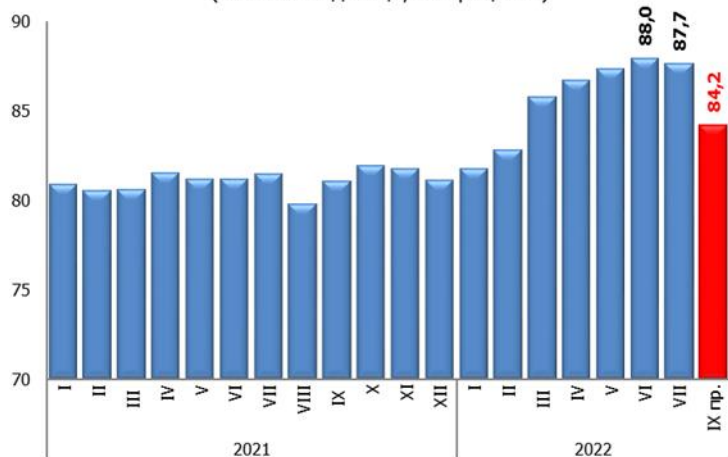
Гледано од аспект на секторската структура, и натаму најголемиот дел од вкупниот износ на нефункционални кредити произлегува од секторот „претпријатија“, додека учеството на нефункционалните кредити на секторот „домаќинства“ е значително помало.

годишни податоци

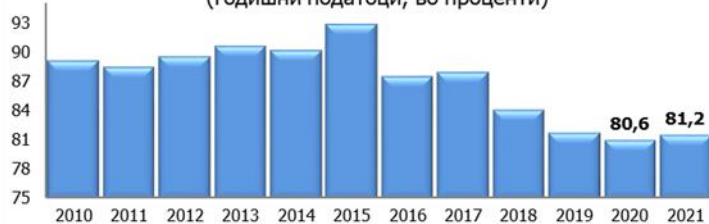
■ Сомнителни и спорни побарувања на претпријатијата во милиони денари, лева скала
 ■ Сомнителни и спорни побарувања на домаќинствата во милиони денари, лева скала
 ● Учество на сомнителните и спорните побарувања во вкупните кредити во %, десна скала
 Извор: НБРСМ.

Сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити (месечни податоци, во проценти)

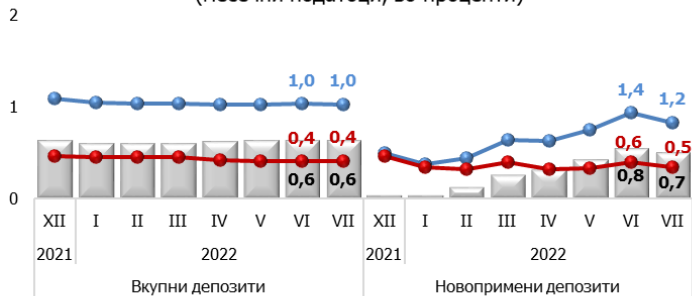
Показателот за искористеноста на депозитниот потенцијал на банките за кредитирање на приватниот сектор во јули изнесува 87,7%, што е повеќе во споредба со проектираната вредност на овој показател за крајот на третиот квартал од 2022 година (84,2%), според априлската проекција.

(годишни податоци, во проценти)

Извор: НБРСМ.

Каматни стапки на вкупните депозити
(месечни податоци, во проценти)

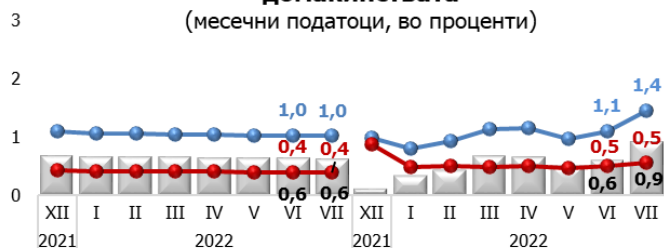
(податоци со крај на година, во проценти)

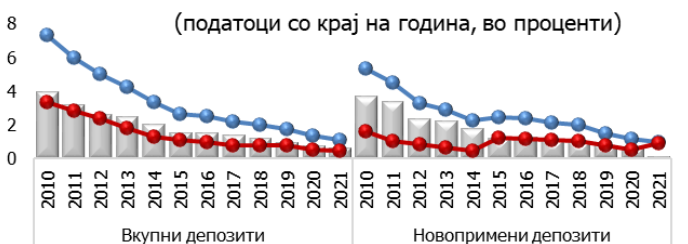
Извор: НБРСМ

Во јули 2022 година каматните стапки на вкупните депозити (денарски и во странска валута)²² се непроменети, при што каматниот распон се задржа на стабилно ниво од 0,6 п.п. Кај **новопримените вкупни депозити**²³, каматниот распон забележа мало месечно стеснување и изнесуваше 0,7 п.п., во услови на намалени каматни стапки на новопримените денарски и девизни депозити за 0,2 п.п. и 0,1 п.п., соодветно.

Каматни стапки на депозитите на домаќинствата
(месечни податоци, во проценти)

Каматен распон

Извор: НБРСМ

Кај **домаќинствата**, распонот меѓу каматните стапки на вкупните денарски и девизни депозити и понатаму изнесува 0,6 п.п., при непроменети каматни стапки на денарските и девизните депозити. **Каматниот распон кај новопримените депозити на домаќинствата** малку се зголеми и изнесува 0,9 п.п., во услови на мало нагорно придвижување на каматните стапки на денарските новопримени депозити.

²² Податоците за каматните стапки се согласно со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nsp.x.

²³ Во однос на каматните стапки на новопримените депозити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новопримените депозити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новопримени депозити (којшто од месец во месец може да се менува) и нивната каматна стапка.

Каматни стапки на вкупните кредити, по сектори

Во јули 2022 година, каматните стапки на **вкупните кредити на домаќинствата и претпријатијата** се зголемија за 0,1 п.п. и изнесуваат 5,1% и 3,5%, соодветно. Кај **новоодобрените кредити**²⁴, каматните стапки на претпријатијата се намалија за 0,1 п.п. и изнесуваа 3,6%, додека каматните стапки за кредитите на домаќинствата се зголемија за 0,1 п.п. и достигнаа 4,6%.

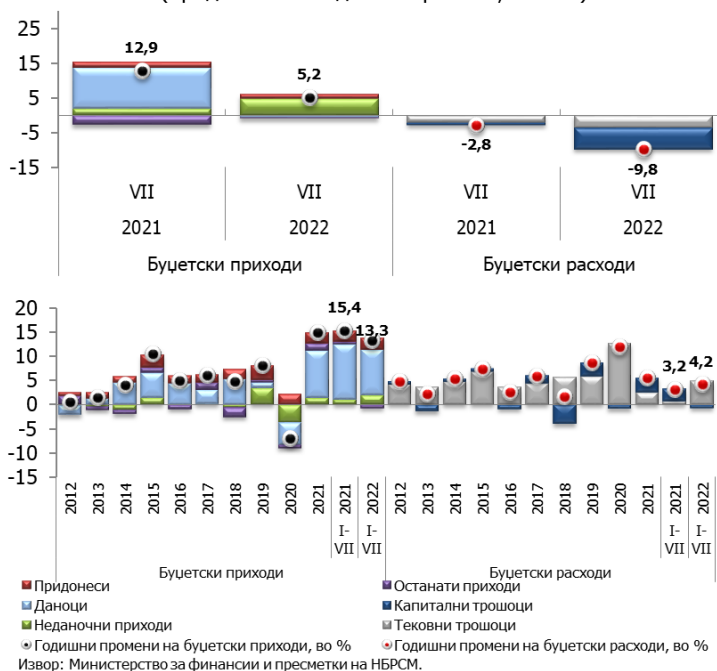
— Каматна стапка на кредити на домаќинства

Извор: НБРСМ

— Каматна стапка на кредити на претпријатија

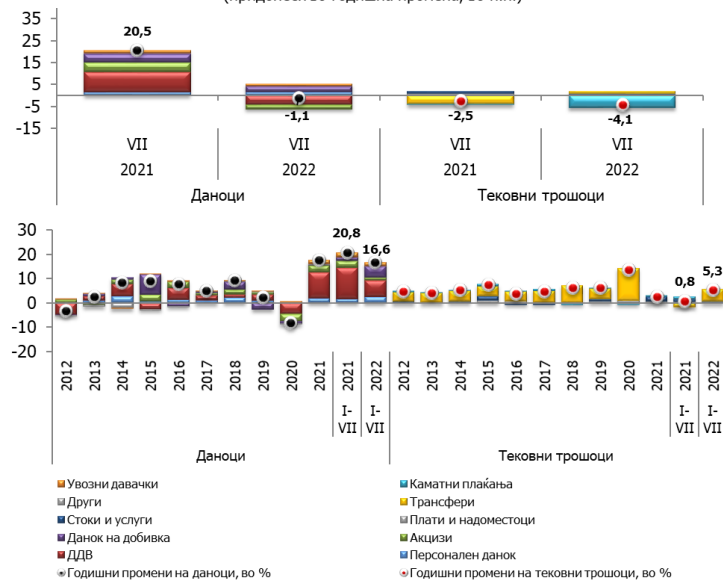
²⁴ Во однос на каматните стапки на новоодобрените кредити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новоодобрените кредити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новоодобрени кредити (којшто од месец во месец може да се менува) и нивната каматна стапка.

Буџетски приходи и расходи
(придонеси во годишна промена, во п.п.)

Во јули 2022 година, во Буџетот на Република Северна Македонија (централниот буџет и буџетите на фондовите), на годишно ниво, вкупните буџетски приходи пораснаа за 5,2%, додека вкупните буџетски расходи се намалија за 9,8%. Порастот на буџетските приходи во најголем дел е резултат на растот кај неданочните приходи и приходите од придонеси (со позитивен придонес од 4,8 п.п. и 1,2 п.п., соодветно), при намалување на даночните приходи и останатите приходи²⁵ (негативни придонеси од 0,7 п.п. и 0,2 п.п., соодветно). Притоа, даночните приходи во јули беа пониски за 1,1% на годишна основа, во најголем дел како резултат на пониските приливи од ДДВ и акцизите, додека данокот на добивка, персоналниот данок на доход и увозните давачки забележаа понизок раст. Намалувањето на **буџетските расходи** во јули 2022 година се должи на намалувањето на капиталните трошоци и на тековните трошоци (најмногу поради пониските каматни плаќања во споредба со истиот период од претходната година кога беше исплатена еврообврзницата издадена во 2014 година).

Даноци и тековни трошоци
(придонеси во годишна промена, во п.п.)

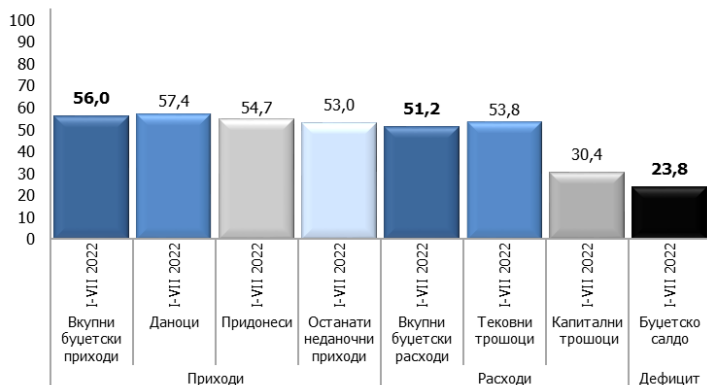

Во периодот јануари – јули 2022 година, вкупните буџетски приходи се повисоки за 13,3% во споредба со истиот период од претходната година, под влијание на растот на даночните приходи. Од друга страна, вкупните буџетски расходи се повисоки за 4,2%, што во најголем дел е резултат на повисоките тековни трошоци, при минимално намалување на капиталните трошоци.

²⁵ Останатите приходи вклучуваат капитални приходи, странски донации и приходи од наплатени заеми.

Реализација на Буџетот, по категории

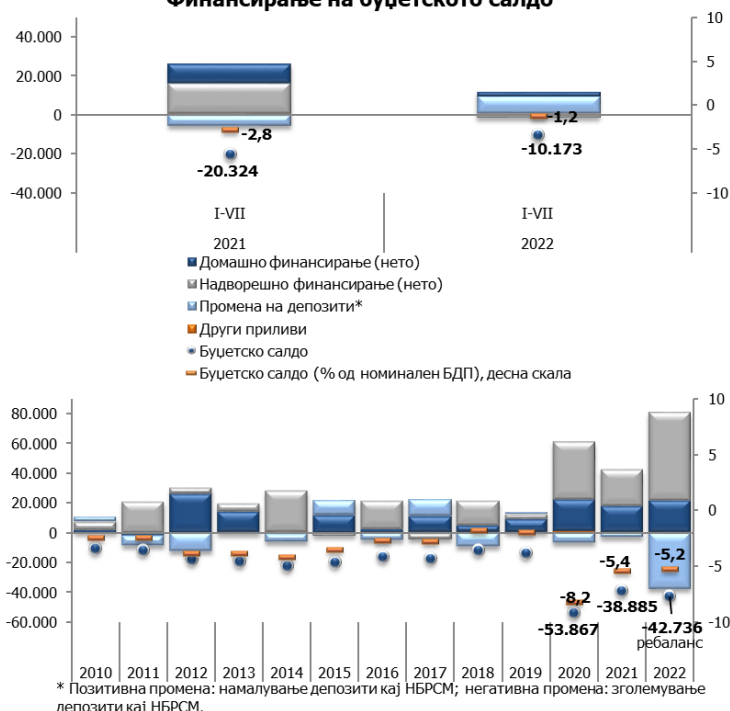
(централен Буџет и фондови), во проценти од годишниот план

Во споредба со ребалансот на Буџетот²⁶ за 2022 година, остварувањето на буџетските приходи и расходи во периодот јануари – јули 2022 година изнесуваат 56,0% и 51,2%, соодветно. Остварениот буџетски дефицит во износ од 10.173 милиони денари претставува 23,8% од планираниот дефицит за 2022 година.

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Финансирање на буџетското салдо

Остварениот буџетски дефицит во периодот јануари – јули 2022 година во износ од 10.173 милиони денари (или 1,2% од БДП²⁷) во најголем дел е финансиран преку користење на депозитите на државата кај Народната банка, а во помал дел и преку задолжување на државата на домашниот пазар.

* Позитивна промена: намалување депозити кај НБРСМ; негативна промена: зголемување депозити кај НБРСМ.

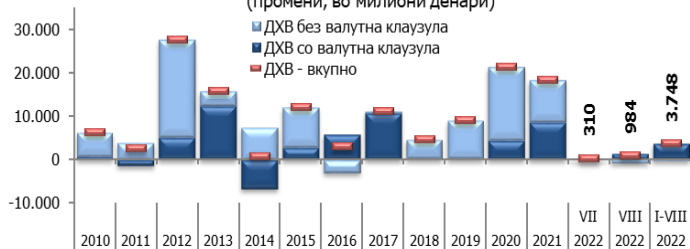
Извор: Министерство за финансии

²⁶ На 19 јули 2022 година е усвоен ребалансот на буџетот за 2022 година („Службен весник на РСМ“ бр. 164 од 20.7.2022 година).

²⁷ Во рамки на анализата, за номиналниот БДП за 2022 година се користат априлските проекции на Народната банка.

Државни хартии од вредност

(промени, во милиони денари)

(состојби, во милиони денари)

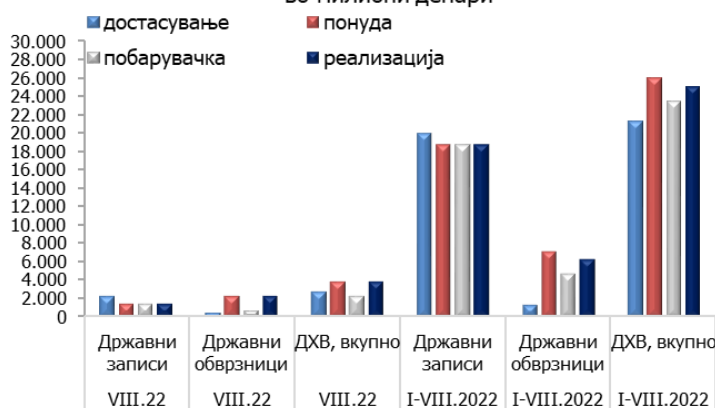

Извор: Министерство за финансии.

Во август 2022 година, состојбата на издадените државни хартии од вредност²⁸ на примарниот пазар забележа мал раст на месечна основа за 984 милиони денари и на крајот од месецот изнесуваше 150.057 милиони денари. Зголемувањето се должи во најголем дел на растот на петнаесетгодишните државни обврзници (без и со валутна клаузула).

Аукции на државни хартии од вредност

во милиони денари

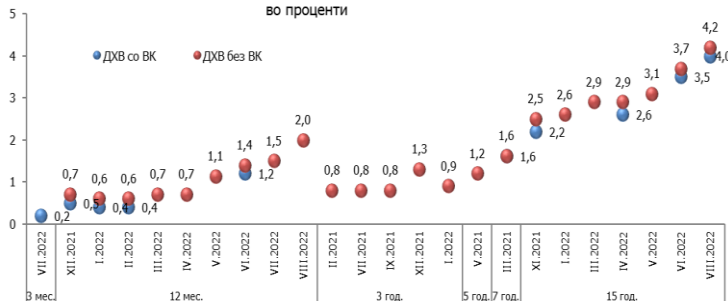

Извор: Министерство за финансии.

Новите емисии на државни хартии од вредност во август 2022 година беа со рачност од дванаесет месеци без валутна клаузула и петнаесетгодишните државни обврзници (без и со валутна клаузула). Во август 2022 година достасаа претходно издадени дванаесетмесечни државни записи (без валутна клаузула) и петгодишни државни обврзници (со валутна клаузула).

Каматни стапки на државни хартии од вредност

во проценти

Извор: Министерство за финансии.

Во август 2022 година, на редовната аукција, Министерството за финансии ги зголеми каматните стапки на новоиздадените хартии од вредност за по 0,5 п.п., и тоа на дванаесетмесечните државни записи без валутна клаузула на нивото од 2% (месечен раст за 0,5 п.п.) и на петнаесетгодишните државни обврзници, со и без валутна клаузула, на нивоа од 4% и 4,2%, соодветно.

²⁸ За 2022 година, според ребалансот на Буџетот, планирано е нето домашно задолжување (континуирани државни хартии од вредност) на државата во износ од 22.035 милиони денари, односно раст на состојбата на државни хартии од вредност до нивото од 168.344 милиони денари.

Прилог 1: Индикативни категории за личната потрошувачка и бруто-инвестициите

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ЛИЧНАТА ПОТРОШУВАЧКА

	2019				2020				2021				2022					
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	апр.	мај	јун.	јул.
	<i>реални годишни промени во %</i>																	
Промет во трговија на мало*	7,6	8,8	12,0	13,8	1,0	-18,6	-15,7	-15,5	-1,3	18,3	13,9	10,0	7,6	6,7	8,9	6,9	4,3	2,0
Бруто приходи од ДДВ*	3,5	1,4	7,5	6,6	1,8	-20,0	-10,8	-4,2	2,9	36,6	21,1	20,6	29,2	9,5	12,6	10,51	5,6	-2,0
Увоз на стоки за широка потрошувачка*	2,8	5,9	9,7	4,9	6,9	-12,4	-3,6	-9,4	3,1	26,0	11,3	13,6	-2,8	-1,4	-10,0	14,8	-5,9	-5,4
Домашно производство на потрошни добра	0,5	-1,0	2,4	-2,0	-0,5	-22,4	-9,3	-12,1	-4,8	22,8	-2,6	5,1	-2,7	-5,0	-9,9	-0,9	-3,8	-4,6
Кредити на население*	8,2	9,6	9,3	10,1	9,7	6,3	6,2	4,5	4,7	5,7	4,0	3,2	-0,5	-5,6	-2,1	-3,2	-5,6	-7,0
Просечна нето-плата*	2,2	2,4	3,5	4,2	10,0	4,6	7,0	4,7	2,0	5,7	1,1	0,7	0,0	-1,7	0,3	-2,3	-3,1	-
Приватни нето-трансфери*	-2,4	-4,9	5,5	2,0	-2,5	-40,0	-36,5	-11,3	12,5	75,9	61,9	17,7	9,8	24,6	40,9	17,1	18,9	-
Пензии*	4,1	2,2	3,9	2,1	5,7	6,2	5,3	5,4	2,3	0,3	0,0	-1,8	-3,3	-1,0	-0,2	1,1	-3,7	-9,3

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ИНВЕСТИЦИИТЕ

	2019				2020				2021				2022					
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	апр.	мај	јун.	јул.
	<i>реални годишни промени во %, освен за СДИ промените на реалните износи се во милиони денари</i>																	
Увоз на средства за работа*	2,0	4,8	12,7	6,7	1,0	-34,5	-3,0	4,4	8,8	64,1	6,4	4,6	6,9	5,6	1,4	14,0	1,6	18,2
Извршени градежни работи**	15,1	-3,3	3,0	5,3	6,3	-5,1	3,0	2,3	-1,1	-9,6	-10,8	-17,5	-11,1	-1,2	-0,7	-7,3	4,3	-
Домашно производство на капитални производи	12,3	-2,9	10,7	7,1	-5,7	-46,0	-9,0	1,0	-7,3	59,6	-24,3	-22,3	0,9	3,3	-5,2	8,7	7,0	-1,9
Државни капитални инвестиции*	-11,1	62,7	26,3	66,4	23,8	-34,4	26,0	-20,7	166,5	3,7	56,2	9,3	-16,4	25,0	65,2	51,0	-11,1	-60,2
Директни инвестиции***	-11439,1	-2654,8	5520,0	-7211,3	4087,6	-2397,1	-5793,5	-9353,0	-8141,7	13993,0	2019,5	8856,0	6513,6	-5702,8	4071,0	3439,9	248,1	-
Долгорочни кредити на претпријатија*	4,9	4,8	2,6	6,4	4,1	8,2	11,5	5,8	7,3	2,5	0,7	3,9	2,2	-2,2	1,5	-0,6	-2,2	-5,6
Залихи на готови производи	3,6	-10,5	-7,4	14,7	9,0	15,7	2,6	-8,0	2,0	9,7	16,1	12,4	11,5	9,2	9,8	9,5	8,2	-

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

**реалните стапки на раст се добиени со користење на стапката на раст на дефлаторот на трошоците во градежништвото за нови објекти за домување.

***реалните износи се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните износи со нивото на индексот на потрошувачките цени (база година: 2020=100).

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.